

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HUSK „KINO“ I TØNDER

altid 1. Klasses Program

Telefon 490

Køb Deres Varer hos **Johannes Petersen**

Torvet . Tønder . Telefon 145

Johs. Thomsen

Kul- og Trælasthandel

Telefon 450

Tønder

Telefon 54

Tønder Landmandsbank

Tønder

Missionshotellet

Storegade 9 . Telefon 108

God Mad
og Kaffe
Dobbelte og
enkelte Værelser
Roligt Bosted

M. RIGGELSEN

Skotøj siden 1893

Storegade 20
Telefon 282

**Ure, Optik, Guld-
og Sølvvarer** i Tønder Amt fra

I. N. HANSEN . Torvet . Telefon 232

Bedste Reparationsværksted

Prima Kolonialvarer og Delikatesser . Stort Udvalg i Vine
Prøv min ekstrafine Kaffetilsætning

Østergade 33

Rud. Th. Kaysen

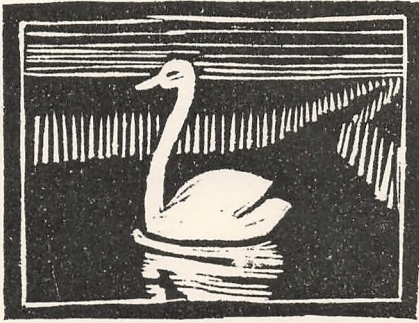
Telefon 167

Velassorteret Lager af kosmetiske Artikler

40

Aarsskrift

for gamle og nuværende Elever fra
Tønder Statsseminarium

Gladelig Jul!
Lykønskninger
til alle!
Tønder!

Udgivet af Tøndringer-Samfundet

Nr. 2 - Tønder 1944

Dere herksom
Frida og Mathilde Bredtøffe

I FJØR,

I AAR

og til Sommer

Carl Knudsen.

Det lykkes altsaa selv i Aar at faa en Hilsen fra Tønder sendt ud. Bestyrelsen har fra flere Hold faaet Tak for den i Fjor — en Tak, som naturligvis maa adresseres til vore Redaktører.

For mange vil det være ugørligt, hvor fristende det end er, at deltage i hvert Aarsmøde; ikke mindst for os tjener da Aarsskriftet vor Sammenslutnings vigtigste Formaal: at vedligeholde og styrke Forbindelsen med det gamle Seminarium og den Flok af Landsmænd, Lærere og Kammerater, som i vore mest modtagelige Aar var med til at præge os. At Aarsmøderne dog med deres Mulighed for personlig Kontakt i ganske særlig Grad tjener dette Formaal, godtgør det heri aftrykte Referat.

Fra Seminariet har man interesseret sig for det fremkomne Forslag om »8 Dage paa Seminarium«. Det er fremsat og behandlet med vor Formaaalsparagraf for Øje, og fortjener ogsaa derfor god Tilslutning.

Et Udvalg har arbejdet med Planerne om et Minde for Forstander Albeck og redegør andetsteds for Resultatet af Overvejelserne.

Det blev paa sidste Aarsmøde vedtaget at tilsende hver enkelt Meddelelse om Aarsmødet 2. Pinsedag 1945. Der bringes derfor ikke noget Program nu; men jeg vil slutte med at bede saa mange, som kan, om at møde frem, saa vi kan faa et godt Møde. Lad os haabe, vi kan »holde et høtte, der aller førr æ nævn«.

CARL KNUDSEN.

Emil Albecks Minde.

Til næste Aar er det 25 Aar siden, Seminarieforstander, Pastor E m i l A l b e c k kunde genaabne det danske Statsseminarium i Tønder. Ved Aabningsfesten den 31. August 1920

Emil Albeck.

udtalte Forstander Albeck: »Dette Seminarium har mere end noget andet i Danmark Alderens Ærværdighed og en omskiftende Histories Interesse. Mange Minder om Sejr og Nederlag for Danskheden i Nordslesvig synger deres stille Sang omkring disse Mure og de høje Træer ved Aaens Bred. Jeg anser det for godt for en Ungdom, naar den i Læreaarene er omgivet af Minder«. Om Fremtidens Opgaver paa Tønder Seminarium sagde Forstanderen: »Jeg ser vor Opgave som en dobbelt. Først at gøre vort kære Fædreland Ære ved vort Arbejde og vor Færd. — Dernæst at gavne dansk Ungdom ved at meddele en levende Undervisning, som gaar grundigt til Værks, saa grundigt, at den naar ind til den i Sjælegrunden hvilende Længsel efter den levende Gud og Samliv med ham«. Og han sluttede med at ønske »et Fællesskab i Liv og Arbejde mellem Lærere og Elever paa Tønder Seminarium«.

Under Seminarieforstander Albecks varmhjertede og myndige Ledelse fra det lykkelige Aar i Danmarks Historie, indtil Sygdom lammede hans Kræfter i 1936, gik dette smukke Ønske i rigt Maal i Opfyldelse. Sammen med en Skare særprægede og dygtige Medarbejdere ved Seminariet og den hurtigt voksende Øvelsesskole lykkedes det ham i de 16 Aar, han fik Lov at virke i Tønder, at bygge det danske Seminarium op paany, grundlægge og befæste en Række gode dan-

ske Skoletraditioner og samle en talrig Elevskare fra hele Landet.

Alle Forstander Albecks gamle Elever ved, at det var Tønder Statsseminariums Vel, der altid laa ham paa Sinde. Det ofrede han alle sine Kræfter, lykkelig, fordi han havde faaet Lov til at tage Del i Genopbygningen af dansk Skolevæsen og Folkeliv i Sønderjylland efter 1920.

Det var derfor helt naturligt, at den Tanke kom frem ved det nystiftede »Tøndringer-Samfunds« første Aarsmøde i Tønder 2. Pinsedag 1944, at nu er Tiden inde til at rejse et synligt Minde om Seminarieforstander Albecks Gerning i Tønder. Forslaget, der blev fremsat af en af Albecks gamle Elever, vandt almindelig Tilslutning. Et nedsat Udvalg fik til Opgave at iværksætte en Indsamling blandt gamle Tønder-Dimittender og andre, der erindrer Emil Albecks Gerning i Sønderjylland, med det Formaal at rejse en Mindesten, den første danske Sten i Seminarieparken ved Vidaaen.

Vi haaber, at mange gamle Tønder-Elever og andre vil give et Bidrag til denne Mindesten som et synligt Udtryk for vor Taknemlighed mod Tønder Statsseminarium og dets første Forstander.

Beløbet kan paa vedlagte Girokort indsendes til Udvalgets Kasserer, Lærer Jacob Holdt, Bjolderup, pr. Bolderslev, Postkonto Nr. 11640, og maa være indbetalt senest den 31. Januar 1945. Saafremt det indkomne Beløb er tilstrækkeligt, og Forholdene iøvrigt tillader det, er det Hensigten at lade Mindestenen afsløre ved »Tøndringer-Samfundets« næste Aarsmøde 2. Pinsedag 1945.

Morten Bredsdorff,
Tønder.

Jacob Holdt,
Bjolderup.

Inger Jensen,
Anslet.

Orla Lundbo,
København.

Følmer Novrup,
Sønderborg.

**Hilsen fra Nordens ældste Lærerskole
til Nordens ældste Folkehøjskole**

7. NOVEMBER 1944

1844

*Det klinger fra første Rødning-Møde,
da Wegener talte med Digterens Ord,
paa Skolen, som rejstes af Christian Flor:
»Forkynd dit Fald og afmal din Brøde!
Advar os for Udsettelsens Dom,
og vis os, hvorfra din Frelse kom!«
Det levende Ord satte Plov i Jord
paa den første frie Skole i Nord.*

1864

*Fra Møllevejen ved Vidaas Strand
drog til Rødning en slagen Mand.
Paa Lærerskolen i Tønder By
under strenge Kaar vandt han Klogskabs Ry.
Endnu suser fra Elmekronerne
Appels Tanker i Klosterbrors-Tonerne.*

1914

*Mens Danmark luder mod Efteraar,
fejrer I Røddings Hundredaar.
Med Appels Minde i gamle Tønder
et trofast Haandslag fra Grænsen i Sønder!
Nu synker Retten og Mørket vælder,
og Hadet flammer i onde Tid.
Men lyt! — det toner fra Klosterceller:
»Lys atter for os fra natlig Tid,
I Aandekæmper i Herrens Strid!
I store Aander, som over Jord
med Frelsens evige Banner for«!
Fri os fra Hadet, som ætser og brænder,
hjælp os at kæmpe med rene Hænder!
Hjælp os at løfte Danmarks Skjold,
uplettet af os, mod Fjendevold!*

M. Br.

Folkehøjskolen og Seminarierne.

(VED HUNDREDAARSJUBILÆET).

Sin Uvilje mod den højere lærde Skole, »den sorte Skole«, bevarede Grundtvig Livet igennem, og det overtoges af Grundtvigianerne, selv om de som Regel ikke nægtede deres Børn Adgang til Latinskolen. Han var overbevist om, at det var »den almindelige Følelse af det Unaturlige og Drøbende i den herskende latinske Videnskabelighed, der i det 18. Aarhundrede begejstrede Folk for Rousseaus og Basedows Grille og frembragte den hele Gæring i Pædagogikken«. Nu maatte der rejses en livsduelig og praktisk Skole, en »Skole for Livet«, og det synger og skriver Grundtvig om til sin høje Alder, ikke uden store og mærkelige Frugter. Men haandgribelige Anvisninger paa en god Børneskole finder vi ikke mange af i det mægtige Forfatterskab. Den eneste gode Drengeskole for Borgerlivet, jeg har nogen Forestilling om, er dygtige og driftige Borgeres Huse, hvor Drengene kan faa baade Lyst til Syslerne, de siden skal drive, og Greb paa dem, mens al Indespærring i skolastiske Forbedringshuse er for det virksomme Borgerliv den rene Fordærvelse: Indpodning af Kælenskab, Dovenskab, Ubehjælpomhed, Bogormevasen og alle borgerlige Udyder«. Det er Ord, som sikkert har Gyldighed til alle Tider, og som vel ogsaa i Dag rammer visse Sider af den højere Skoles Væsen; men de siger jo ikke meget om, hvordan Skolen da bør være.

Adskilligt mere faar vi at vide gennem Grundtvigs Udtalelser paa Rigsdagen. Her har han flere Gange yttret sig om Seminarierne og det offentlige Skolevæsen.

»Det er derfor rigtignok bestandig min Mening«, udtalte Grundtvig paa Rigsdagen i 1855 under den lange Debat om Overskoledirektør D. G. Monrads Forslag vedrørende »Borger- og Almueskolevæsnet i Købstæderne og paa Landet«, »at ethvert Forsøg paa at ordne denne Sag vil være forgæves, saa længe man ikke kan beslutte sig til, i det mindste med Hensyn til, hvad man kalder Almueskolen, at rejse en Indretning, hvorfra man kan vente, at der i det Hele kan udgaa en folkelig Oplysning, medens dér ogsaa de dannes, som skulde være skikkede til Lærere og Ledere i de mindre Kredse omkring i Landet, og det ikke blot for Børn, medens de vokse op . . . ; det er først, naar Børnene kommer til Skjelsaar og Alder, og naar det unge Menneske begynder at spørge inde i sig selv, at det hjælper at svare dem til Oplysning af Livet; den første Undervisning skal derfor indskrænke sig til noget meget Lidet i Tidsudstræk-

ningen, da det at kjende Bogstaver og lægge dem sammen læres bedst hos gamle Koner«.

Men denne overlegne og i Grunden ret akademiske Bedømmelse af Skolelærerens Gerning opvejes rigeligt af de Krav, som Grundtvig iøvrigt ønsker at stille til Lærerne. »Skolelærerne paa Landet skulde derfor ingenlunde være saadanne, at de blot til Nød kunde lære Drengene at stave i en Bog og skrive nogle Tal og Bogstaver o. s. v., men de skulde være saaledes, at de kunde være Ledere for Ungdommen«.

Selv om Grundtvig var enig med C. F. Tscherning om at betegne de spredte Præstegaardsseminarier og Statsseminarierne som »uheldige Statsfabrikker«, tør det vistnok siges, at de grundtvigske Skoletanker næppe har haft bedre Voksested inden for den offentlige Skole end paa en Række af vore *Seminarier*, og det er i første Række ad denne Vej, at de gennem det sidste Hundredeaar har ydet en ikke ringe Indsats i Folkeskolens Udvikling.

Det begyndte paa Snedsted Seminarium, hvor Grundtvigs varme Tilhænger, Pastor Ludvig Christian Müller, allerede i 1843 blev ansat som Forstander. Ved sin vækkende og fængslende Undervisning førte han, efter mange Elevs Vidnesbyrd, adskilligt af den senere Folkehøjskoles Aand og Form ind i den ret mekaniserede Seminarieundervisning, ikke mindst da Seminariet paa Grund af »Befolkningens Mangel paa Renlighed, Ædruelighed og Sædelighed« i 1848 blev flyttet til Ranum. L. Chr. Müllers stærkt grundtvigsk prægede »Bibelhistorie« blev i en lang Aarrække stærkt benyttet paa Seminarierne og har sikkert båret Vej for Grundtvigs bibelhistoriske Sange i Folkeskolen.

Den af D. G. Monrad udarbejdede Seminarielov af 1857 var med sin Tilskyndelse til Oprettelse af private »Friseminarier« paa flere Punkter i Pagt med den grundtvigske Opfattelse af Skolespørgsmaal, og i den Bekendtgørelse, der fulgte Loven, sejrede Metodefrihed og den personlighedsprægede Undervisning over den gammeldags ensartede og mekaniserede Form.

I 1860 aabnede Nathalie Zahle sit Lærerindekursus i København med Lærerkræfter fortrinsvis fra grundtvigske Kredse. To Aar senere aabnede Højskoleforstander P. Bojsen, Gjedved, det første jydsk Privatseminarium i nær Tilknnytning til sin Højskole, og begge Steder var det Maalet at forene den frie Skoleform med den Orden og Fasthed, som en Eksamensskole maa kræve.

Blandt Statsseminarierne har Jelling ejet en særlig grundtvigsk Tradition, siden den højt ansete Forstander H. J. M.

Svendsen fra 1856 til 1872 var Leder. Den blev fortsat under Pastor, senere Biskop Sophus Sørensen og de to udpræget grundtvigske Lærere Marius Sørensen og R. J. Holm. Som Forstander for Statens Forskoleseminarium i Vejle har den sidste ført en tapper Kamp for at bevare Forskolelærerinderne med deres særlige Opgave i Børneskolen. Ogsaa Odense og Vordingborg Seminarier har haft en ret nøje Forbindelse med grundtvigske Kredse og Folkehøjskolens Livssyn.

Det gælder frem for alt Silkeborg Seminarium, der under P. J. M. Vinthers Ledelse fra 1890 vel ubestridt blev det førende grundtvigske Seminarium i Landet. Selv havde Vinther i unge Aar mødt Varmen fra det store grundtvigske Baal, og med sin livfulde Undervisning og sin djærve folkelige Talervirksomhed ved de talrige Skolemøder har han i høj Grad været med til at lede grundtvigske Skoletanker og grundtvigsk »Temperament« ind i sine mange Elevers Skolestuer og holdt dem levende i den folkelige Skoledebat.

Mens det i forrige Aarhundrede syntes ret almindeligt, at i hvert Fald Landboudømmens Vej til Seminariet hyppigt gik over Højskolen, og der saaledes bestod en god og naturlig Forbindelse mellem Folkeskolen og den grundtvigske Ungdomsskole, har Loven om Mellemskolen af 1903 utvivlsomt medført, at Seminarierne efterhaanden modtog et stigende Antal Aspiranter fra de mange Realskoler, som denne Lov kaldte frem. Uanset hvad disse Skoler iøvrigt har betydet, har grundtvigske Pædagoger advaret mod en Ordning, hvorefter alt for mange Lærere skal sidde paa Skolebænken uafbrudt fra deres 7. til 21. Aar for derpaa at fortsætte paa Kathedret uden meget Kendskab til »driftige Borgeres Huse« eller til Livet uden for den trange Skolestue.

Det er let at paavise, at dansk Skolevæsen ikke er støbt efter Grundtvigs Planer. Men det er alligevel sandt, at der i Dag ikke er ret mange Skoleformer i vort Land, der slet ikke er berørt af Grundtvigs mægtige og langtrækkende Skoletanker. Og selv om Folkehøjskolen maaske blev det lykkeligste Redskab til at vække det »Fremad og Opad« i Sjælene, som fra Platon til Grundtvig er al sand Opdragelses Maal, saa findes der talrige Lærere, i Folkeskolen som i de øvrige offentlige Skoler, der — i Aand og Sandhed — erkender det samme Maal bag den borgerlige og menneskelige Opdragelse og Kundskabstilegnelse, som er Hverdagens Gerning.

MORTEN BREDSDORFF.

Da Mimse var

MIKKEL

AF CLAUD ESKILDSEN

Fra Psykologitimerne husker De de gentagne Henvisninger til Erindringsforskydninger. Erindringen lader det forbigangne staa med et romantisk Guldskaer omkring sig. I saerlig Grad gaelder dette Ungdomstiden, der slet ikke var den sorglose og glaedesfyldte Tid, som de aeldre senere mener. I Soldatertiden kom den enkelte aldrig ud af Angst og Bekymring; men senere kalder han den en lykkelig og sorglos Tid. I Seminarietiden hober sig mange Sorger op: uforstaaede Matematikopgaver og Eksamen volder Angst og Uro, man plages af daarlig Samvittighed og Mindreværdskomplekser, af økonomiske Bekymringer og Kærestesorger, af Ærgrelse over pedantiske Lærere og meget andet. Bare vi kunde vende Seminariet Ryggen og komme ud i selve Livets Frihed og Selvstændighed! — Saa bliver man højtideligt »dimitteret« — hvilket forfærdelige Ord næsten alene kan ødelægge en Fest — og saa siger man: Endelig! Endelig bort fra dette Tønder, min Ungdoms Fængsel!

Der gaar et halvt Aar, og et Par af de pæneste »Dimittender« sender til Jul et Kort til Forstanderen eller en Lærer: »Kære Hr. — —! Jeg ønsker Dem en rigtig god Jul. Jeg mindes med Glæde Aarene i Tønder og Timerne hos Dem, og det er ikke frit for, at jeg længes lidt efter Tønder. Venlig Hilsen A. B.«

Erindringen har allerede bronzeret, og snart vil Tøndertiden skinne i straalende Guldglans.

Mus eller Muser?

Det er denne psykologiske Proces, man skal have i Minde, naar man læser de gamle Skolemestres Skildringer af deres herlige »Burschenleben« i deres »Musenstadt Tøndern«. De mærkede saamænd mere til Rotter og Mus end til Muser, og naar de om Fredagen fra deres smaa Værelser i Spikergade, Uldgade og paa Svinetorvet vadede gen-

I denne Artikel fortæles et Stykke Seminariehistorie fra et mindre officielt Synspunkt, end man er vant til. Claus Eskildsen giver ud fra trykte Kilder og paa Grundlag af personlige Erindringer et „ubronceret“ Billede af Seminarielivet, som det formede sig før Genforeningen.

nem Komøget ned til Seminariet, tænkte de med Samvittighedsuro paa, at det nu vist var deres Tur til at blive hørt i Lektierne af den sure Lærer. En Dag lod de sig fotografere i flot Pose: Kalot paa Hovedet. »Concordias« Burschenband over Brystet, Skindbukser og lange Støvler paa Benene, med Kaarde og lang Pibe ved Siden og Bierseidel paa Bordet — og saa gik de hjem til deres lille Hummer paa Svinetorvet, smurte sig et Stykke Fedtebrød, klippede det Fuldskæg, de for det flotte Billedes Skyld havde ladet staa, og laante 1 Mark hos Værtinden til at købe et Par Tørv for. Romantik og Virkelighed!

Det er med dette Forbehold, at jeg i det følgende gengiver de gamle Kilders Beretninger om det lystige Burschenliv i Tønder.

Der var ikke Tale om noget Burschenliv efter Studenternes Mønster i Seminariets ældste Periode fra 1788-1803. De unge sad i 3 Aar paa Skolebænken sammen med de fattige Børn fra Tønder, der ikke havde Raad til at besøge Latinskolen. 1 Time om Dagen fik de desuden lidt Undervisning i Latin hos den lærde Skoles Rektor, og 1 Aften om Ugen øvedes de i at katekisere hinanden. Naar de saa kom op til Eksamen, skulde de kunne Balthasar Petersens Religionsbog udenad — og den var meget lang og meget kedelig — og skulde derefter i Kirken katekisere med de Børn, de havde delt Skolebænk med. De Folk skulde ikke faa Studenterfølelser!

Trængsel om Seminariet.

Efter 1803 blev i det mindste Undervisningen bedre. Seminariets Elever besøgte nu den Borgerskole, der havde afløst den gamle Latinskole, og fik desuden 6 ugentlige

Privattimer: 2 i Metodik og Katekisation, 2 i Tysk og Dansk eller Matematik, 2 i Sang og Tegning. Under de dygtige Rektorer Forchhammer og Decker trak Tønder Seminarium Elever til sig fra alle Egne af Hertugdømmerne. Der mødte somme Tider over 100 til Optagelsesprøven, mange løb i Aarevis og blev gamle og giftefærdige, inden de efter mange Tilløb smuttede ind paa Seminariet. Man naaede op paa 130 Seminarieelever, der for Resten fuldstændig ødelagde Byskolen med den lille Klat Drengene fra selve Byen.

Det fordærvede **TØNDER**

Efter at Seminariet i Kiel var nedlagt i 1823, var Tønder Seminarium det eneste i Hertugdømmerne. I »Schlesw.-Holst. Provinzialberichte« klages der Gang paa Gang fra Holsten over dette Forhold: Den store Sammenhobning af Elever medfører sædelige Farer. Det danske Folkesprog i Tønder fordærver Elevernes Udtale, ja, »man har flere Gange iagttaget, at man i Holsten har tilkaldt Lærere fra Udlandet (d. v. s. fra Tyskland), fordi man hos Tønder-Seminarister lagde Mærke til en halvdansk Udtale af det tyske Sprog«. (Prov. Ber. 1828, S. 804). Paa Grund af Sprogforskellene, Ulighed i Kulturstandpunkt, Byens Ejendommelighed m. m. er der meget at indvende mod Tønder som Uddannelsessted for Holstenerne. (Prov. Ber. 1828, S. 463). Det er et Spørgsmaal, om det paa Grund af Forskellen i den holstenske og slesvigske Befolknings Ejendommelighed overhovedet er formaalstjenligt at uddanne Lærerne for begge Hertugdømmer paa et fælles Seminarium. (Prov. Ber. 1828, S. 14).

I dette andet Afsnit af Seminariets Historie, fra 1803-1829, har der sikkert været Tale om et sluttet Elevliv med Kammeratskab og Sammenhold. Eleverne var ikke kasererede som i Kiel, men boede hos Byens Borgere, hvor de i Reglen to og to lejede et Værelse. De fleste holdt sig selv med »Brød og Smør«, og mange fik ogsaa »Vask, Lys og Brændsel« hjemmefra, men Middagsmaden spiste de hos Husværterne. Seminaristen nød »en fornuftig Frihed og kunde indrette sit Liv efter sine økonomiske Forhold«. (Prov. Ber. 1812).

Fra denne anden Periode berettes ogsaa om særlige Seminariefester. I Prov. Berichte for 1829 (S. 141) fortælles om, hvorledes man den 1. Nov. 1828 fejrede Prinsesse Vilhelmine Maries Bryllup med Prins Frederik Carl Christian, den senere Kong Frederik VII. Kl. 9 Formiddag holdtes der

en Festlighed paa Seminariet. En Lærer holdt Festtalen, og Eleverne sang et Digt, som en Seminarieelev havde forfattet. Fra Kl. 4.30-5 om Eftermiddagen ringede Kirkeklokkerne. Om Aftenen foranstaltede Seminariets Elever et Fakkeltog med Musik i Spidsen. Fra Seminariet marcherede man gennem den illuminerede By til Amtshuset, hvor man sang en anden Festsang, der var skrevet i Dagens Anledning, og derfra til Torvet, hvor Faklerne kastedes sammen til et stort Glædesblus.

Studenter i Folkeudgave!

Det er dog sikkert først med Begyndelsen af Seminariets 3. Periode, Tiden fra 1830-1854, at Tønder rigtig bliver »Musenstadt« for et »Burschenschaftsleben« efter tysk Studentermønster. Ved Regulativet af 12. Dec. 1829 blev Seminariet et selvstændigt Statsseminarium med 3 Klasser, med egen Forstander, egne Lærere og egne Bygninger. Under Prof. Bahnsens dygtige Ledelse oplevede Seminariet gennem de følgende to Aartier en stor Blomstringstid med mange Elever fra alle Egne af Hertugdømmerne.

Denne Tid falder sammen med de tyske Burschenschafters Glanstid, og Seminaristerne har jo alle Dage haft den honnête Ambition at ville være Studenter i Folkeudgave.

»Wie er sich räuspert und wie er spuckt,
hat er ihm glücklich abgeguckt«.

Seminaristerne efterlignede alle Studenternes Sæder og overtog deres hele Ritual med Kommers (Drikkegilder), »Salamanderreiben« o. s. v., med Betegnelserne »altes Haus«, »bemoostes Haupt« o. s. v., med Opdragelsen af de unge »Füchse«, Datidens Mimser, indtil de en Dag paa højtidelig Maade gennemgik »die Entschwänzung«, altsaa fik Halen hugget af og dermed var optaget i Fællesskabet som gode Burschen.

Naar den unge Elev kom ind paa Seminariet, var han en skurvet »Fuchs«, en uciviliseret Barbar, der skulde tage sig godt i Agt for, at han ikke betragtede sig som Kammerat med de ældre Klassers Elever og ikke sagde »Du« til nogen af dem. Han fik saa beskikket en »Leibbursche«, der paatog sig at opdrage ham til pæne Manerer, bl. a. til at hilse pænt og til studenteragtig Optræden ved Drikkefesterne. Han skulde lære nogle Studentervisere udenad, lære at stoppe en Pibe og tænde den efter Forskrifterne, at skaale og at drikke sit Øl efter Reglerne, at holde et Fordrag over et intetsigende Emne o. s. v.

„Mikkelsaften“

Efter 1-2 Maaneders Fuchstid fik Mikkell Ræv saa Halen hugget af, og denne højtidelige »Entschwänzung«, Datidens Mimsefest, var Højdepunktet i Aarets Burschenliv. Først kom den højtidelige Eksamen for et eget Kollegium, bestaaende af en Præsident, 2 »bemooste Häupter« (fra ældste Klasse) som Oldermænd, 2 »alte Häupter« (fra Mellemklassen) som Bisiddere og en Advokat, der førte »Füchsene« frem enkeltvis. Advokaten præsenterede sin Fuchs for Kollegiet og sang efter Melodien til Studentersangen »Der Papst lebt herrlich in der Welt«:

Ein junger, hoffnungsvoller Fuchs,
noch etwas muffigen Geruchs,
er schämt sich seines Schwanzes sehr
und um Entschwänzung bittet er.

Præsidenten svarer:

Ist er dazu im Ernst geneigt,
und so er sich honorig zeigt
und in der Prüfung kann bestehn,
mag die Entschwänzung vor sich gehn.

Zuerst werd ihn der Spruch gelehrt,
wie man die alten Häuser ehrt
und die bemoosten respektiert,
wie Jesus Sirach ordiniert.

Advokaten siger derpaa, henvendt til Fuchsen: »Merk auf, Fuchs, ein Kernspruch: Vor einem bemoosten Haupte sollst du aufstehn und die Alten ehren. Das sagt Jesus Sirach, den Füchsen zu Nutz und Frommen, und ich rate dir, dass du den Spruch behältst und befolgst. Wie heisst er?«

Fuchsen gentager. Man søger at afbryde ham, hvorved han rejser sig hver Gang, en af de »bemooste« siger noget til ham. Efter at man har iagttaget, hvor flink han er, synger Præsidenten:

In moribus ist er zurück;
doch hoffen wir, in diesem Stück
wird er mit Eifer sich bemühn,
den flotten Burschen anzuziehn.

Jetzt lasset uns zum zweiten gehn:
Wie mag's mit seinem Pauken stehn?
Wer nicht sein Glas mit Anstand leert,
ist nicht des Burschennamens wert.

Man rækker Fuchsen et fuldt Krus Øl. Advokaten kommanderer: »Aufgepasst! Angefasst! In einem Zuge geleert und keinen Tropfen nachgelassen! Setz an! Los!« — Fuchsen skal tømme Glasset i eet Drag uden at levne en Draabe. Der kommanderes: »Präsentier!« Fuchsen rækker Glasset til Advokaten, og denne giver det videre til Præsidenten, der konstaterer, at der ikke er en Draabe tilbage.

Saa fortsætter Præsidenten:

Noch eine Probe steh er aus,
dann treiben wir den Fuchs heraus,
und neugeboren steht er da,
der Bursch in forma optima!

Advokaten rækker Fuchsen en lang Pibe og kommanderer: »Stopf ein! Mach deine Sache gut! Geschwind! Präsentier!« — Den stoppede Pibe gaar til Bedømmelse først til Præsidenten, saa til Oldermændene, saa til Bisidderne, derpaa til Advokaten, som rækker den til Fuchsen med disse Ord: »Fass an! Jetzt angebrannt! Dampf nicht so! Präsentier!« — Piben gør samme Vandring til Bedømmelse, om den er godt tændt.

Advokaten synger:

Das arme Wesen jammert mich:
Ihn brennt der Schwanz, erbarme dich.
erlös ihn gnädig von der Schmach
und gib ihm dann den Burschenschlag!

Præsidenten svarer:

Nun wohl, tritt näher her zu mir,
die äussere Weihe geb ich dir;
doch schaffe, dass sie Früchte trägt
und nie dir dein Gewissen schlägt.

Advokaten fæster en Papirhale til Fuchsens Nakke; Fuchsen bukker dybt for Præsidenten, der med en Ildtang trækker Halen ud og drypper lidt Punch paa »Saaret«; imens synger Oldermænd og Bisiddere helt sagte og højtideligt Fuchsmarchen. Maaske menes dermed Sangen: »Was kommt dort von der Höh'« hvis sidste Vers begynder: »So wird der Fuchs ein Bursch«.

Alle rejser sig, Fuchsen paa Advokatens Kommando: »Richte dich auf!« Præsidenten giver med en Stok Fuchsen et let Slag paa Skulderen, Burschenschlaget, svarende til gamle Tidens Ridderslag, og alle rækker ham Haanden,

ryster den kraftigt og lykønsker ham til Optagelsen i Burschenschaft, hvorved alle i Kor synger:

Und neugeboren steht er da,
der Bursch in forma optima!

Der udstedtes et særligt Eksamensbevis, der samtidigt var Optagelsesbrev i Burschenschaft. Det kunde have den Ordlyd, der er meddelt i »Vor Ungdom« 1934 (Side 209), eller den, der er meddelt i Siemonsens Bog: 123 Jahre deutsches Lehrerseminar in Tondern, fra hvilken Bog foranstaaende Skildring af den højtidelige »Entschwängung« stammer. Vi aftrykker her et saadant Eksamensbevis. Bevisets Ordlyd er denne:

»Laut und kraft dieses bescheinigt das hochlöbliche Burschen-Collegium dem

Johann Goldenstein aus Wohlde

dass selbiger als Mitglied der Tondernschen Burschenschaft ist aufgenommen worden, und dass derselbe Uns, die würdigen und mannhafte Mitglieder der Burschenschaft, bei seiner Aufnahme zu frohen Erwartungen berechtigt und sich unsere

volle Zufriedenheit

erworben hat; denn selbiger versteht nicht nu Geist durch Geist zu vertreiben, von der Liebe mit Wärme zu reden, Pfeifen zu stopfen und sehr gut zu rauchen, sondern, was besonders Unsere Zufriedenheit ihm hat zu Wege gebracht, er hat auch richtige Begriffe von den Pflichten eines guten Burschen, wobei wir die feste Überzeugung hegen, es werde selbiger stäts nach bestem Wissen und Gewissen erfüllen, und so viel in seinen Kräften steht, das Wohl der Burschenschaft sowie des Einzelnen befördern, Wahrheit, Liebe und Bescheidenheit stäts zeigen, so dass es Unser ernstlicher Wille ist, genannten Goldenstein von jetzt an als Seminarist und Mitglied der löblichen Burschenschaft zu respectiren, und die Pflichten, welche in § 1 bis 6 genauer angegeben sind, auch mit Gewissenhaftigkeit gegen ihn zu erfüllen.

Wonach sich zu richten Alle, die es angeht.

Solches geschehen in Tondern den 8ten April 1835.

Schneekloth. H. P. Jensen. Kaper.

Det er interessant for danske Læsere, at dette ejendommelige Dokument er underskrevet af to kendte Mænd fra dansk og slesvigsk Skolehistorie: *Schneekloth*, den senere Skolebestyrer, Skolebogsforfatter og Medstifter af den almindelige danske Lærerforening, og *Kaper*, senere i over 50 Aar Lærer, Degn og Uddanner af Præparander i Lindholm, Borgmester Kapers Bedstefader. Ethvert lille tilfældigt Glimt fra Tønder Seminariums rige Historie aabner Udsigt fra en Brostilling mod Nord og Syd!

Et andet Dokument.

Et mærkeligt gammelt Dokument tillader os et interessant Kig ind i Datidens Seminarieliv og Mentalitet. Ved den gamle Oksevej, oppe paa Bakken Syd for Læk, boede Kromanden Peter Matthiesen, en hyggelig Mand, hvis Kone bagte fortrinlige Pandekager. Hans Kro gæstedes ikke blot af alle jyske Studedrivere, men ogsaa af alle Tønder-Seminarister sydfra paa deres Vej til og fra Tønder, til og fra Eksamen, hjem paa Ferie og tilbage fra Ferier. 6 Seminarister overrakte den 20. Dec. 1834 en flot Gæstebog med pæn Læderryg til Peter som Julegave, og fra nu af skrev hver Seminarist paa Gennemrejse sit Navn, i Regelen ledsaget af et hjemmelavet Vers, ind i Bogen. Indtil den nye Landevej Husum-Tønder 30 Aar efter viste Trafikken andre Veje, var denne Bog Lossepladsen for unge Seminaristers Følelser, Glæder, Bekymringer, Ærgrelser, og der kunde skrives en interessant Seminaristpsykologi paa Grundlag af dette Dokument. Maaske det kan gøres en anden Gang; denne Gang skal alle, der ønsker at erfare mere om Peter Matthiesens Gæstebog, henvises til »Die Heimat« 1913, Side 49-53, og H. Siemonsen, 123 Jahre deutsches Lehrerseminar in Tondern, Side 58-66.

Det slesvig-holstenske Oprør i 1848 satte foreløbigt et Punktum for dette glade Burschenliv. Mange af de unge, som Krigen slog ud af deres Bane, fandt aldrig Vejen tilbage. To Tønderseminarister laa den 25. Juli 1850 døde paa Isted Hede, 1 blev Godsforvalter i Mecklenborg, 1 Banegaardsførstander i Flensborg, 1 Fysikus i Nibøl, 1 Præst i Kanada, 1 Sparekassedirektør og Millionær i Chikago, 1 blev Gendarm, 1 blev Lægprædikant o. s. v.

Tønder Seminarium genaabnedes endelig den 7. Januar 1858 som rent dansk Seminarium; men hvilken Forandring i Seminarieelevernes Liv og Færden! De gode Tønderborgere har vist citeret den gamle Studentersang:

O alte Burschenherrlichkeit,
wohin bist du entschwunden!

Der var ingen Kommers og Halløj; en Spottevisе om Seminariet paastod endog, at nogle af disse »dumme Dänen« gik i Træsko!

Efter 1864 genskabtes hurtigt det gamle Burschenliv. Der var først 3 Studenter-»Forbindelser«, »Burschenschaft«, men senere var alle tyske Elever sammensluttede i »Concordia«, hvis Tegn var røde Huer, Baand, Kaarde o. s. v. Eleverne fra den danske Afdeling samledes i Foreningen

»Enigheden«, men holdt sig fri for alt Studentervæsen og -uvæsen.

Seminariestrejke!

»Concordia« kom snart i den haardeste Kamp med de preussiske Myndigheder, der med Forfærdelse og Forargelse saa paa disse unge Herrer i Tønder, der legede frie Studenter, medens deres Kammerater paa de gammel-preussiske Seminarier nærmest levede som Fanger. Ved Optagelsesprøven i 1872 sagde Skoleraad Schneider til de Tønderinger Seminarister: »Tre Ting har jeg endnu at sige Dem: 1. faa det Skæg under Næsen væk; De er ikke Militærpersoner, 2. ønsker De en Brud, saa bør det være Videnskaben, 3. bort med den røde Hue fra Seminariet!« Da de nye Elever nogle Uger senere efter »Entschwänzung« var blevet optaget i »Concordia«, mødte de alle Mand i sluttet Trop paa Seminariet med den røde Hue. Seminarieforsander Richter dekreterede, at enhver, der om Eftermiddagen vovede at vise sig med den røde Hue, kunde betragte sig som bortjaget fra Seminariet. Efter en Sammensværgelse i Middagstimerne mødte om Eftermiddagen 3 Mand med den røde Hue, de andre med alle mulige og umulige Ting paa Hovedet. Da Forsander Richter derpaa erklærede, at de 3 straks skulde forlade Seminariet, gjorde hele Klassen fælles Sag med dem og gik sin Vej. De 2 ældste Klasser gjorde Strejken med, og Lærerne stod ene paa Seminariet. Skoleraad Schneider maatte hidkaldes fra Slesvig, men kunde intet udrette. Sagen gik til Berlin, gav Stof til Vittighedsbladet »Kladderadatsch«, og alle gamle Tønderelever fortalte senere med Stolthed om deres Kamp for Friheden mod den preussiske Uniformering.

Det var imidlertid Preusserne, der i Længden var de stærkeste; Tønder Seminarium kom efterhaanden henimod Slutningen af Aarhundredet mere og mere til at ligne et normalt preussisk Seminarium. De prægtige Fuldskæg, de røde Huer, det blaa-hvide Skraabaand over Brystet med det rødtdroderede Navn »Concordia«, de lange Studentestøvler og Kaarden forsvandt efterhaanden, og de unge Elever kom mere og mere til at ligne en Flok skikkelige Konfirmander.

Personlige Indtryk.

Det virker derfor som Karikatur, at man selv paa Præparandskolerne stadig holdt fast ved Opdragelsen af »Fuchsen« med afsluttende »Entschwänzung« o. s. v. Min sunde danske Bondeforstand har to Gange grundigt ærgret sig over disse taabelige Udskejelser.

Næppe havde jeg som 15 aarig, uskyldig Dreng fra Landet efter bestaaet Optagelsesprøve til Præparandskolen, der havde 2 Klasser, faaet mig indrettet paa mit Værelse i Aabenraa, saa mødte en Flok paa 4 Mand fra den ældre Klasse, altsaa unge Herrer paa 16 Aar, de fleste raa Ditmarskere, og begyndte deres Plagerier. Man skulde opvarte dem, definere umulige Begreber, holde Foredag om umulige Emner og lignende Pjat. Det endte med Graad og Gulsot hos mig; men andre af de unge Nybegyndere blev legemligt mishandlede. Engang var det paa Nippet, at nogle af disse Banditter havde druknet en Fuchs i Badeanstalten.

Saa kom den højtidelige »Entschwängzung«. I det tidligere Hotel »Bellevue« havde en Elev et stort Værelse paa første Sal, og her blev vi stævnedes hen. En Huggeblok stod midt paa Gulvet; den skulde vi sætte os paa; en af de »gamle« holde en Rævehale hen til vor Bag, og en anden huggede med et kraftigt Økseslag Halen af, — indtil der kom Ilbud fra Stuen nedenunder, at nu var Gipsloftet ved at falde ned!

To Aar efter maatte jeg paa Seminariet i Eckernførde gennemgaa omtrent samme pjattede Ceremonier igen. Denne Gang havde jeg dog det Held, at jeg fik beskikket en meget skikkelig »Leibbursche«, en pæn ung Mand, der ikke forulempede mig, men nøjedes med at kontrollere, at jeg lærte de foreskrevne Studentersange udenad, at jeg vidste Besked med, hvorledes man skulde bære sig ad, naar der ved Kommersen kommanderedes »Salamander reiben!« osv.

For tredje Gang maatte man saa gennem et lignende middelalderligt Barbari, da man blev Rekrut, og »den hellige Aand« i Skikkelse af nogle gamle Soldater fra Stuen ved Siden af om Natten kom for at lade os gøre en »Himmelfart«, d. v. s. vælte de øverste Etagesenge med deres sovende Indhold. Denne Gang slog vi dog fra os og slap nogenlunde.

Disse gamle Skikke med at »opdrage« de nye, inden de optages i Fællesskabet, stammer fra Middelalderen og var tidligere sikkert mere barbariske end i den Tid, der her er talt om, da de var blevet halvt Barbari, halvt Pjank. I Aviser har jeg læst, at man efter 1933 bevidst har genoplivet dem i deres tidligere Haardhed i Arbejdstjenestelejre og ved Militæret. Jeg behøver vel ikke at sige, at Elever fra Nordslesvig aldrig var med i første Række. Anførerne var altid Holstenere, frem for alt Ditmarskere, der er kendt i begge Hertugdømmerne som grove Krabater.

CLAUS ESKILDSSEN.

Elev og Lærer

ved samme Seminarium

Det er faldet i visse Tøndringers Lod at blive Lærere ved deres gamle Seminarium, enten direkte som Seminarielærere eller som Praktikvejledere knyttet til Øvelsesskolen. Aarsskriftet har spurgt dem, hvordan det føltes, og bringer her de indkomne Besvarelser.

Inger Enemark:

For dem, der i 1920 begyndte paa det danske Grænse-seminarium i Tønder uden anden Forkundskab end den, en tysk Folkeskole giver, var det et Eventyr med baade Spænding og Gysen.

Mottoet for Forstander Albecks Aabningstale var: Bogstavet ihjelslaar, Aanden levendegør! For os unge sønderjydske Tilhørere spændte det Forventningen uhyre højt, vi var vant til Terperi, hvor vi kom fra. Men saa sandeligen skulde vi komme til at slaas med Bogstavet ogsaa, naar vi sad i sene Nattetimer og tumlede med de mange Fag, som alle var nye for os utrænede og vankundige Læsere. Naar vi stod det igennem ved Siden af vore rigsdanske Kammerater, der alle mødte op med en Eksamen, saa var det især, fordi vi trods alt fornemmede et Pust af Aand — og det var *dansk* Aand!

I løftede Øjeblikke i den tyske Skole havde vi ogsaa fornummet noget stort, men det var en Smule anmassende og udtrykkes bedst ved: Und es mag am deutschen Wesen einmal noch die Welt genesen!

I den danske Skole var det »Store« fordringsløst, det angik kun en selv, men det appellerede til det bedste i een. Vi oplevede, at vore Lærere i Modsætning til den tyske Skole var medmenneskelige, vi kom til at holde af dem. Sammen med dem var vi første Elever jo med til at skabe Tønder Seminariums danske Traditioner, det følte vi som et forpligtende Ansvar i Grænsebyen, der dengang var overvejende tysk.

Saa kom vi da mere eller mindre helskindet igennem den idiotiske Eksamen, og vi var Lærere og Lærerinder i den danske Folkeskole, som jo paa dette Sted desværre ogsaa er Øvelsesskole. Er der noget, en nybagt Lærerinde hader, saa er det Praktikundervisning. Man vil have Lov til i Ro og Fred — ubemærket af andre — at opleve sine

første store Nederlag og smaa Sejre i sin egen Klasse. Naar alt det, vi lærte i Seminariet, skal prøves i Virkeligheden, saa er det afgørende aldeles ikke Kundskaberne — men ene og alene Lærerindens pædagogiske Sans. Er den medfødt, saa faar hun det lettere, skal den opøves, maa hun slide med stor Taalmodighed.

Jeg troede, jeg kendte den Skole, jeg havde færdedes i i 3 Aar, jeg troede, min gode Praktikkarakter skulde hjælpe mig godt i Gang — men jeg oplevede, at det Lærerindeideal, som havde foresvævet mig i Læsearene, var uopnaeligt, jeg havde Mareridt om Natten og var ved at rende fra det hele. Øvelsesskolebørn er vanskeligere end Landsbybørn.

Først da jeg lærte mine Børn at kende, ikke som Elever — Undervisningsobjekter, der skulde gøres dygtige — men som smaa Mennesker, man skulde holde af, saa kom Glæden ved at undervise.

Nu har jeg været Lærerinde ved samme Skole i 21 Aar. Skolen har forandret Udseende, den er blevet større og smukkere, nye Lærere har afløst de gamle, men Traditionen bygger vi alle videre paa. Desværre er jeg med Aarene næsten blevet fremmed for Øvelsesskolen, fordi mit Arbejde mest ligger i Seminariet, uden at jeg dog er blevet hjemme der. Jeg savner den Glæde hver Dag at se ind i tillidsfulde Barneøjne, men jeg holder af at undervise voksne Elever og er som oftest meget glad for disse.

At være Elev og Lærer ved samme Skole kan være et Privilegium paa godt og ondt, det afhænger af Evnen til Medleven og Livsfornyelse.

INGER ENEMARK.

Helene Moltke:

Elev i den tyske Borgerskole, i Aleksandrineskolen, 8. Klasse, Præparandklassen og paa Seminariet — derefter Lærerinde ved Seminariets Øvelsesskole fra 1926 — det er min Baggrund. Den viser, at der har været en stor Omstilling i mit Skoleliv — fra tysk til dansk Skole — inden jeg oplevede den næste store Omstilling fra Elev til Lærer ved samme Skole. Dansk Lærerinde ved den danske Folkeskole i

Tønder! Det var en Gave til mig, intet mindre. At være Seminarieelev betød for mig at tage imod, at faa. Min Horizont blev udvidet, og jeg forstod mere og mere af Livets store Mangfoldighed — og saa sled jeg.

Særprægede Lærere, der hver paa sin Maade gjorde Stof-
fet levende for os, og gode Kammerater gjorde de 4 Aar
paa Tønder Sem. til en rig Tid.

At være Lærerinde betyder for mig: at give. Som Elev
har man kun Ansvar for sig selv, som Lærer har man An-
svar for en hel Flok. Jeg husker endnu, hvordan jeg som
Klasselærerinde i en I. Klasse tit maatte tænke »Mon du
nogensinde faar lært disse Børn at læse?«; og det undrede
mig hvert Aar, de 10 Gange, jeg har haft en I. Klasse, at
det virkelig lykkedes. Slid maa der til — det giver Valuta
— men Slid er ikke nok. Det oplevede vi ogsaa paa Sem.,
naar vi engang imellem lykkeligt glemte alt Terperiet og
nød en af Magisters Litteraturlimer.

Er man Elev og Lærer ved samme Skole faar man Tid
til at blive hjemme paa Stedet, man bliver eet med det.
Aar efter Aar ser man den samme smukke Solopgang over
Vidaaen en Vintermorgen og den samme lyse Hængebøg
ved Løvspringstide.

Ligeledes forstaar man, hvad en Skoles Tradition er, naar
man har oplevet, hvordan den bliver til. Undertiden un-
drer det mig, at Seminariet stadig er det samme, som det
var dengang. Jeg ved godt, hvad gamle Elever siger, naar
de ser de nye Bygninger og nye Ansigter »Ak, hvor for-
andret!« Men gav I jer Tid til at følge Dagliglivets Gang
saa længe, saa I naaede ind til det ubestemmelige, som er
Skolens Aand, saa vilde I forstaa, at Tønder Sem. er det
samme til Trods for Udviklingen, og I vilde opleve, at den
Indsats, som stærke Personligheder har gjort for at skabe
den danske Lærerskole i Tønder ved Dygtighed, Kærlig-
hed til Danmark og kristen Kultur, lever endnu, og gør
Tønder Sem. til det, det er. Eller er det kun saadan i mine
Tanker, fordi jeg har været Elev og er Lærer ved samme
Skole?

HELENE MOLTKE.

Kierkegaard Hansen:

Ak ja, det er snart lidt siden, man — vaad
bag Ørene — skulde begynde som Un-
derviser paa det gamle Sted — og skulde
til Frokostkaffe paa Lærerværelset I. Gang.
Det var for mig et Gudernes Tilholdssted,
som jeg uværdige ikke vovede at betræde
de første 2 Dage, og da jeg saa tog Mod
til mig og kantede mig indendørs, saa var
det, som det vist hedder, med forhøjet
Puls. — Men hvor var de flinke — Gu-

derne! De var rent ud sagt menneskelige over for den nybagte Grønskolling, og jeg befandt mig meget hurtigt saa dejligt hjemme i Kredsen.

Hvordan jeg følte det som Lærer ved Øvelsesskolen? — Ganske prægtigt. Jeg er helt klar over, at de syv Læreraar i Tønder var mine allerbedste Læreaar, for hvor blev man dog filet af — ikke mindst gennem Praktikholdenes Deltagelse i Timerne. Jeg havde Respekt — meget — for Seminarieelever paa Rad bag i Klassen — dér, hvor jeg selv havde siddet som Elev.

I de første Par Aar kunde det synes særlig uhyggeligt, for da var der jo Tale om Hold, jeg havde været Elev med. Men det gik meget bedre, end natlige Mareridt spaaede om. I Begyndelsen kunde jeg næsten se disse gamle Kammerater sidde og fordoble sig, naar jeg skulde starte min Opgave; men det scenevante kom hurtigt, ikke mindst som Følge af Kammeraternes smukke Maade at tage det hele paa, og jeg kan sige, at har en eller anden faaet lidt positivt ud af Besøgene hos mig, saa var jeg nok den, der fik mest! Det gav Bonus baade at undervise under Kontrol og for mig at sidde og høre paa.

Praktiktimerne var gode! De gav Børnene og mig frisk Pust, som nok kunde opveje de smaa Afbræk i Arbejdet, som Besøgene førte med sig. — Disse Elevbesøg kunde forresten faa vidtrækkende Følger! Min Kone var bl. Praktikeleverne — De forstaar! — Saa var jeg leveret. Om det nu var, fordi hun tog en Spørgsmaalsstil, ganske som jeg havde doceret den — vi nyder jo alle vort eget! — eller paa Grund af andre Ynder, er et Spørgsmaal, der tilhører Privatlivet. Hvad der gjorde, at *hun* var leveret, er mig den Dag i Dag en af de store Gaader. Men jeg trøster mig med, at da det ikke kan være mit Sheikydre, maa det vel være min Aandfuldhed, hun ikke kunde staa for!!

— Vi havde det godt i Seminariebyen, og jeg blev efterhaanden sat Øvelsesskolelærer, som — tænk Dem — snakkede med ved saavel Frokostbord som Lærermøder! Ja, vi befandt os saa særdeles godt, at det kneb at rykke Telt-pælene op, da vi bestemte os til at sige Tønder Farvel for ogsaa at prøve, hvad Eksamensskolen havde at byde paa.

KIERKEGAARD HANSEN.

Erik Tygesen:

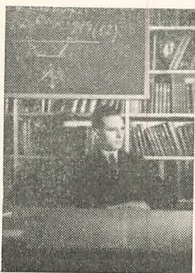

»Elev og Lærer ved samme Seminarium?« Lagt op til dybsindig Betragtning. Fra Redaktørens Side altsaa. Noget for Psykologer. Og saa Claus Eskildsen. Ikke for mig. — Er der noget særligt i det. Altsaa i at være Lærer ved Øvelsesskolen. I Relation til Seminarietiden. To Sider af samme Sag. Elev og Lærer: Vi slider de samme Trapper. Mandlige Elever nu ogsaa Klosters. Lyder den samme

Klokke. Saadan da. 2 Minutters Forskel. Først Elev. Saa Lærer. I vor Tid: I Skridt: Magisteren. I Trav: Novrup. Vi fortsætter blot Traditionen. Efter enhvers Evner og Anlæg. Særligt det sidste. — Vi trakterer de samme Børn. Efter samme Metode: Lærerens nemlig. Som Elev benyttede jeg Lærerens Metode. Som Lærer benytter Eleven min Metode. Endnu da. Elevernes foresatte Forstanderen. Lærernes ogsaa. Før havde vi en lille Forstander. Nu har vi en stor. — Vi har gamle Lærere og nye Lærere. Nogle af de gamle bliver ikke gamle. Synes vi. Nogle af de nye Lærere er gamle. Flest unge. — To Raad. Elevraad. Lærer- raad. Hvem har bedst Raad? Eleverne laver Gæld. Læsegæld. Et vidt Begreb. Madgæld. Logigæld. M. m. Gæld. Lærerne betaler Gæld. Til Gengæld: Læsegæld. Bosættelsesgæld. Klatgæld. Find Facit! — Lærerne leverer Fyld. Til Aarsskriftet. Eleverne ogsaa. Hermed udenfor Emnet. Emnet udtømt. Fra min Side. Altsaa.

ERIK TYGESEN.

Poul Larsen:

Min første Tanke, stillet over for Spørgsmaalet: »Elev og Lærer ved samme Seminarium«, var, om man paaregnede et oprigtigt Svar; min næste Tanke, at det egentlig ikke lod sig besvare af mig, der her første Gang er kommet til at tænke over noget, som ikke tidligere har sat Tankerne særligt i Gang, og mine Refleksioner ved at se Underpunkterne i den vel disponerede Opgave lader sig referere kort i den

Udlægning, at mine Følelser ikke havde reageret paavise- ligt, at ingen livsvigtige Erfaringer blev høstet, at ubety-

delige Overraskelser ikke er Omtale værd, og at en *eventuel* Revision var sket, længe før Tilstanden indtraadte.

Det kan forklares enkelt og ligetil med, at man ikke bliver Lærer ved samme Seminarium, som man gæstede som Elev. (Rent parentetisk bemærket er jeg Lærer ved Børneskolen, der er knyttet til Seminariet, hverken mere eller mindre). Beliggenhed og Lokalteter er de samme, men her i Tønder dog i forandret og bedre Skikkelse. En Del af de Lærere, man havde baade som Barn (1920-23) og voksen (1930-33), er de samme. Saa er der vist heller ikke mere, der er det samme. »Du selv er det ikke!« siger den tidligere Elev. Deri ligger Forskellen paa før og da, hvor før er Elevtiden og da den nye Lærers Begyndertid — paa Aastedet ganske vist.

For mit Vedkommende har det været en naturlig Ting at faa et Virkefelt, hvor det tilbød sig. Jeg følte mig vel modtaget som Kollega og har arbejdsmæssigt altid befundet mig godt ved det. Den Uddannelse, Seminariet gav, den senere Supplering og selve Ansættelsen gav Retten til at betragte sig som kvalificeret og ligestillet. Det simplicificerer Sagen med Hensyn til egen Person. Det gode, kollegiale Forhold, der raader i Tønder, neutraliserer; mine mange Aar i Tønder iøvrigt gav mig Følelse af øjeblikkelig Naturalisation i Kollegiet og udenfor dette.

Det er muligt, at det her fremførte kan katalogiseres under Erindringsforskydninger, at det var helt andre Tanker og Følelser, der raadede for omtrent 10 Aar siden, og at Facit altsaa er galt. »Men gør det egentlig noget?«

POUL LARSEN.

Boe Boisen:

Det var naturligvis med særlig Forventning jeg den 17. August 1935 lukkede den grønne Laage op ind til Seminariet, denne Gang som Lærer ved Øvelsesskolen. Det skulde blive spændende at se, hvordan de Lærere i Virkeligheden var, som nu i fire Aar havde øst af Vidsdommens Kilder til en, mens man nu skulde have Lov til at betræde det ophøjede Lærerværelse. Heldigvis ventede der mig en behagelig Overraskelse. Alle som een bød de mig velkommen, lige fra Claus's ligefremme »Hvad vil De?« til Forstander Albecks højtidelige »Velkommen til Arbejde«. Og aldrig er der

nogen, der er kommen med ubehagelige Hentydninger til »Den Gang, De selv var Elev her«. Alle har vist sig at være flinke Kolleger, med hvem man i et ledigt Frikvarter har kunnet drøfte, ikke blot pædagogiske Spørgsmaal, men ogsaa Emner af privat Karakter. Jeg har følt, at vi alle, hver paa sin Plads arbejder med paa det samme, den danske Folkeskole.

BOE BOISEN.

Carsten Eskildsen:

»Hvor er du hjemstavnsbundet!« tit og ofte er disse Ord blevet sagt til mig, og mange Gange har jeg selv udtalt dem, — men sandt er det. Hjemmet, og Byen ved Vidaaen, Skolen, som jeg har besøgt fra 1 a til 4. Sem., alt har virket som en stærk Magnet og draget mig tilbage. — Efter 6 Aars »Udlændighed« — Lære- og Vandreaar — er jeg da atter landet — denne Gang som Lærer paa det gamle, kendte Sted.

Naar jeg om Eftermiddagen betragter Forstanderens, Overlærerens og andre Læreres Børn glade og muntre lege og more sig i Parken, paa Legepladsen eller ved Aaen, kan jeg ikke lade være at tænke paa min egen Barndomstid: Saadan legede du ogsaa sammen med dine Kammerater, Folmer, Inger, Hanse m. fl. I legede de samme Lege — I fandt de samme Skjulesteder, de samme gode Venner blandt Lærerne, Seminarieeleverne, navnlig de kvindelige paa Klostret, og hos Pedellen! Hvor er alt lig den Gang, og dog — hvor er der Forskel!

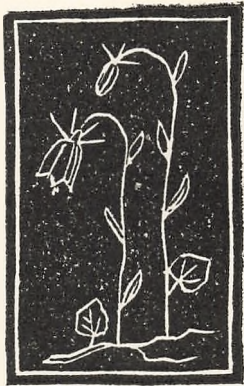
Det er navnlig de gennemgribende Ombygninger og Ny-erhvervelsen af Alderdomshjemmet, der giver den store Forandring. Der hvor vi engang havde vor Lejlighed, findes der nu Klasseværelser. Det store Loft med sine mange mørke Kroge og Gemmesteder var i Vinter- og Regnvejrsdage et yndet Opholdssted. Her kunde vi rigtig udfolde os ugenert for de voksnes Indblanding. Vi spillede Komædie. (»En Pibe Tobak« hed det Stykke, der gjorde mest Lykke, idet C. gik saa fuldstændig op i sin Rolle, at han knækkede sig, da Piben blev tændt); vi byggede Huler, agerede Robinson paa den øde Ø, legede »Put« (saadan hedder »Skjul« i Tønder), afholdt Cirkusforestillinger m. m., ja der var ikke Ende paa, hvad det Loft kunde bruges til. Og de mørke og skumle Kældre, hvor vi kun turde vove os ned i Flok og Følge, dannede ved deres Uhygge de rette Omgivelser for de Spøgelseshistorier, som de »store og kloge« kunde fortælle. Den ene uhyggelige

og spændende Historie fulgte efter den anden, indtil vi alle, næsten som paa Kommando, hvinende for op og benede op ad Trapperne med de mindste brølende og tudende bagefter i Forsøg paa med deres smaa stolprende Ben at indhente de store. — Alt er — aa, saa forandret!

Og hvor er de tyske Vajsenhusdrengene? — dem vi altid skændtes og sloges med? Hvor kunde det gaa haardt till! Stokke og Kæppe, Sten, raadne Æbler m. m., alt kunde bruges i Kampens Hede. Ih, hvor kunde de bruge Mund og skælde ud baade paa Dansk og Tysk, og hvor kunde vi svare igen: »Tyskerpak med Lus å e Nak, med Stok i e Haend — herut a vor Laend!« Sikke mange Tæv vi fik, men hvor betalte vi ogsaa mange tilbage!

Den, som læser dette, vil spørge: »Ja, men hvad kommer det Emnet ved?« — Jo, det er jo netop det: Elev paa Seminariet betyder for mig ikke som for de fleste andre blot tre, fire eller fem mere eller mindre interessante Aar paa Stedet, men det betyder desuden hele min Barndomstid. Derfor dette Indlæg. — Om det andet, Livet paa Scenen og bag ved Kulisserne, maaske en anden Gang.

CARSTEN ESKILDSEN.

Vi, der sprang fra . . .

I Aarsskriftet i Fjor havde Pastor Gunnar Ovesen Ordet som Repræsentant for de Tøndringer, der var gaaet over i andre Erhverv. I nedenstaaende Indlæg er det en anden Fløj indenfor samme Gruppe, der har — det sidste Ord paa de manges Vegne, som gik Køkkenvejen.

Hvad kunde dog være Grunden til, at man efter tre Aars interesseret Slid paa Seminariet sprang fra, netop som man havde naaet Maalet for sine Anstrengelser? Ja, først og fremmest — man vilde gerne giftes, og det helst saa hurtigt som muligt, men inden dette vigtige Skridt maatte den økonomiske Side overvejes nøje. Udsigterne til en blot nogenlunde Fortjeneste var ikke store for en kvindelig Vikar i Begyndelsen af 30erne, hvor man rask væk lønnedes med 150 Kr. til 180 Kr. om Maaneden, og naar man saa endelig vilde have kunnet opnaa den faste Ansættelse et eller andet Sted, maatte denne jo alligevel opgives, saa snart man indgik Ægteskab. Nej, saa hellere nyde sine bedste Ungdomsaar sammen, naar Indtægterne kunde bære det, da det som bekendt er billigere at bo to sammen end hver for sig.

Dejlige Aar var det, hvor man kun passede Mand og Barn. Man uddybede sin Viden paa det kulinariske Omraade ved at studere

ivrigt i Kogebøgerne, og det var der ogsaa Grund til, for hvor var man dog uvidende om Kogekunstens Mysterier efter at være kommet lige fra Skolen paa Seminariet og derpaa ind i Ægteskabet.

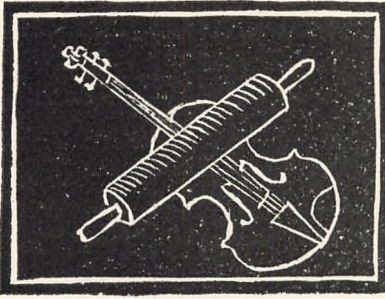
Heldigvis kunde man da læse indenad, blot var det kedeligt, naar Kogebogen forudsatte et vist Kendskab til de almindeligste Ting, som f. Eks., at der skal røres i Kærnemælken, naar denne sættes over Ilden. Det havde jeg ikke lært noget om paa Seminariet og som sagt, jeg var aldeles uvidende, for jeg havde jo ikke lært Husvæsen, men faaet min Uddannelse i en helt anden Retning, og denne fik jeg ikke Brug for; men heldigvis kommer man langt med god Vilje til at lære og ved forstaaende Medsøstres Hjælp.

Der var nok at tage fat paa, naar ens Mand gik i Skole. Der skulde gøres rent og laves Mad, sys og stoppes, og Fru Hansens grundige Haandarbejdsundervisning kom mangan en Gang til Gode, naar Symaskinen kom frem, hvis det gjaldt Udbedring af tyndslidt, Indfaldningslap eller Lægning af Skjortebryst; men alligevel blev der god Tid til Formiddagsture og Eftermiddagsspasiar. Man læste de nye Bøger og gjorde sig paa mange Maader Livet behageligt; men midt i Idyllen var der nu alligevel en Orm, der gnavede, naar man hørte sine Kammerater fortælle om deres Arbejde i Skolen. Jeg savnede den trods alt og ønskede mange Gange, at jeg havde været blandt de faa heldige gifte Lærerinder med fast Arbejde. Dog vel vidende, at kun de færreste faar baade i Pose og Sæk, var jeg glad for, at jeg i hvert Fald havde faaet den gode Del, og Glæden blev ikke mindre, da det omsider lykkedes mig at »avancere« til de gifte Lærerinders Vikartjeneste med Paamindelse om, at jeg aldrig maa vente fast Ansættelse ved vedkommende Skolevæsen, saa længe min Mand er ansat der, da Kommunen ikke ansætter samgifte. Det skal dog i Parentes bemærkes, at den ikke er karrig med sine Vikariater.

Og nu, som Aarene gaar, og jeg forlængst har forsonet mig med Tanken om ikke at faa det fulde Udbytte af min Eksamen, er jeg glad for, at jeg dog har Føling med Skolen og fuldt kan dele min Mands Interesse i hans Arbejde som Følge af vor fælles Uddannelse.

ANNA KIERKEGAARD HANSEN

f. Ungerskov.

Enqueten fortsætter:

Vi, der blev Husmødre!

Det er ikke Spørgsmaalet, hvor mange der blev Husmodre, der skal drøftes i denne Forbindelse, skønt det skulde synes en morsom Opgave for et eller andet statistisk interesseret Individ. — Fakta er, at en stor Procentdel af vi forhenværende Seminariner gik hen og gemte os bort for Verdens Malstrøm og blev Husmødre. Gemt ja — og glemt?!

Ofte rinder det mig i Hu, hvad Magisteren engang i en eller anden Time sagde: »Engang vil den desillusionerende Sandhed gaa op for Dem, saadan som den er gaet op for vi ældre: der er (var) vist i Grunden ikke saa meget ved mig, som jeg selv troede!« — Disse profetiske Ord bliver det nok sværest for vore mandlige, mere ego-centriske Kolleger at tage til sig, og det gør mig ondt for de Stakler! Vi, der blev Husmødre, har lettere ved det. Er vi saa i Tilgift blevet saa lykkelige, at vi ikke alene blev Husmødre, men ogsaa Mødre, har vi let ved at opgive os selv og leve for andre, og det er jo som bekendt Religionens og Filosofiens Hovedsum! —

Imens maa vi saa finde os i, at Mændene ikke er naaet saa langt som vi. De plejer med Flid deres Individualitet til Fuldkommenhed — eller snarere Ufuldkommenhed, for hvad bliver det til? Et forbavsende Faatal naar i Forhold til Energiforbruget at blive Kunstnere, Kritikere, Digtere, Malere, Komponister eller Pestalozzi'er! Og saa konkluderer det hele i, at man efter en Menneskealder gør den Erfaring, som vi Husmødre forlængst gjorde: lev og føl for andre.

Beklageligvis er der nu den uretfærdige Forskel, at der bliver gjort stor Stads ud af den forkerte. Saadan gaar det i Verden! Ingen paaskønner, at Husmoderen forlængst intuitivt har grebet Livets Mening. De gamle Vikinger var klogere. De tildelte Husmoderen høj Værdighed og gav hende Titel af Husfrue med et Spand af tje-

nende Piger omkring sig. Maaske vil der være saa megen Fornuft i Udviklingen af i Dag, at Husmoderen faar en lignende betydende Stilling i Samfundet. — Mændene vil sikkert se med Velvilje paa en Barnepige, Stuepige eller Kokkepige ansat i Huset paa lempelige Vilkaar! Vi Husmødre saa sandelig ikke mindre. Hele Døgnet er vi optaget med Spekulationer: Mad, Rengøring, Tøj, Økonomi, Vedligeholdelse, Stopperi etc. Hvornaar kan en Husmoder slappe af for Alvor, pleje sin Individualitet, Initiativet der særpræger Manden, er ødelagt gennem Generationer med Dagliglivets Trædemølle. Børnene, som er elskelige, herlige Indretninger, forvolder et usigeligt Mas Dag og Nat. Om Natten har man vænnet sig til en lettere Form for Søvn, saa man hører, naar Børnene vender sig, klynker eller ønsker Vand, Vand, Vand! Gennem Nattens Mulm og Mørke efter Vand! —

Jamen Ægtefællen, spørger man, kan han ikke hjælpe? — Jo, Velviljen er sikkert til Stede, men hvad Nattesøvnen angaar er det utvivlsomt notorisk, at han sover bedre end sin bedre Halvdel. Og giv ham om Dagen Kartoffelmos at stoppe i Denge eller bare en Vante at give paa Tulle. Han er komplet umulig, saa han næsten bliver rørende i sin Hjælpsomhed. Han er jo, som han er, og bliver vel aldrig anderledes. Saadan er Mænd jo, og vi Husmødre finder os i det, vi er skabt for at holde Tolerancens hellige Princip i Hævd.

De anstrengende ægteskabelige Problemer, som karakteriserede Ibsens Tidsalder, er begge Parter formentlig ikke belemret unødvendig meget med. Man giver Forfatteren Jacob Paludan Ret, naar han i en af sine skarpsindige, humoristisk-forsør'ne Apropos'er siger: »Til hvad Nytte den evige Gnaven af den mandlige Ræson mod den kvindelige? Mødes vil de to dog aldrig, og Børn kommer der nok alligevel«.

Sammenhold med dette følgende Aforisme af Richard Wagner, der ikke er den eneste, der værdsætter Kvinden højt: »Kvinderne er Livets Musik; de optager alt mere aabent og ubetinget i sig for at forskønne Livet med deres Medfølelse —«, og De vil, mine Herre, have noget at ræsonnere over.

HUSMODER.

(dim. i 34)

Børn i Byen.

Efter denne maaske prangende Titel følger absolut ikke nogen større psykologisk Afhandling, kun et Par smaa Skitser af Børn fra en Storbys Arbejderkvarterer, som jeg har mødt dem.

Den 1. April 1943 modtog jeg en første Klasse, og blandt disse Børn var et Søskenepar, som jeg straks lagde Mærke til. Pigen, som havde naaet den skolepligtige Alder, havde et fast Tag i den et Aar yngre Broders Haand, og hele hendes Mine viste, at dette nye Forchavende skulde gennemføres saavidt muligt med bedste Resultat, baade for hendes og Broderens Vedkommende. De var alene, selvfølgelig, en Mor fra et Hjem som deres følger ikke sine Børn i Skole, end ikke den første Dag.

At de var Børn fra et meget fattigt Hjem, fremgik tydeligt af deres mangelfulde Paa Klædning og daarligere Sundhedstilstand. Senere erfarede jeg fra deres Mor adskillige andre triste Sider fra dette usle Hjem. Hun kom til mig for at tale om Drengen, Christian, der i lang Tid havde været fraværende, uden at Skolen havde faaet nogen fyldestgørende Grund. I Samtalens Løb plumpede det ud af hende, at hun var alene om at forsørge 4 Børn for en Sum af 52 Kr. om Ugen. Manden var næsten altid borte fra Hjemmet, fordi han enten skulde »sidde« for ubetalte Alimen-

tationsbidrag eller som en Straf for Smaarapserier paa Arbejdsanstalten. Naar man dertil lægger den Kendsgerning, som Børnene selv afslørede, at Mor altid var i Byen, kan man maaske forestille sig, hvilket Liv disse Børn førte.

Disse to Børn, Lydia og Christian, begyndte nu dette brydsomme Arbejde, der hedder at læse, skrive og regne. Pigen var den flinkeste; dels var hun — i Modsætning til Drengen — skolemoden, dels mere intelligent, og sidst — hun havde Lyst til Skolearbejdet. Christian var slet ikke ubegavet, men blot saa inderlig uinteressert, det var meget mere spændende at undersøge, hvad han i Løbet af Formiddagen havde faaet stoppet ned i Lommerne. I Forbindelse med denne Mangel paa Interesse stod vel ogsaa hans forbløffende Evne til at faa sine Skolesager smidt væk. Jeg kunde give ham en pænt indbunden Læsebog den ene Dag med Paalæg om at passe godt paa den, hvilket han beredvilligt lovede, og han havde sikkert ogsaa i Sinde at holde sit Løfte; men ikke desto mindre kunde han komme i Skole Dagen efter uden Bogen og uden den mindste Anelse om, hvor det Skarn havde forpuppet sig. Et eller andet Skolebarn kunde saa bringe Bogen hen paa Skolen og fortælle, at han havde fundet den nede ved Søen; der havde Christian lagt

den, mens han legede, og siden var han vandret hjem med den bedste Samvittighed af Verden, fuldstændig blank med Hensyn til den glemte Bog.

Det ansprede heller ikke Christian til at passe paa Bøgerne, at Moderen nærede en ubegribelig Interesse for det Papir, der var lagt om Bogen for at skaane den mod Christians altid snavsede Fingre. Hun pillede mange Gange min omhyggelige Indbinding af og brugte den til, hvem ved hvilke mærkelige Formaal — for hvad — pyt — Skolen havde jo Masser af Papir — og desuden Pligt til at give Børnene, naar de intet havde.

Naa, Lydia og Christian sled sig gennem det første Skoleaar; Lydia nemmede hurtigt og lærte snart at læse og regne, men hendes Kræfter var ikke store og blev langt fra større under de Vanskeligheder, som den første Skolevinter bød hende. Først denne elendige Forplejning hjemmefra, jeg husker, hvor rædselsslagen jeg blev, da jeg tilfældigt en Dag opdagede, at Børnene ved Skoletidens Begyndelse Kl. 13 ikke havde faaet hverken vaadt eller tørt siden Dagen i Forvejen. De havde ikke Mad med i Skole, kunde altsaa ikke regne med at faa Mad, før de kom hjem, denne Dag ved Femtiden — hvis det da saa ellers behagede Moderen at være hjemme. — Efter dette kom Børnene med i den kommunale Børnebespisning et Stykke Tid, men det holdt op af sig selv, fordi Moderen ikke kunde afse den Smule Mærker, der skulde afleveres.

Dernæst voldte den lange Skolevej — paa Grund af Evakuering til en anden Skole — Børnene — og navnlig Lydia — stor Møje, fordi deres Skotøj var saa daarligt, og fordi de

saa tit paa Benene havde Saar, der udartede til Bylder paa Grund af daarlig Pasning.

Endelig havde jeg maattet lægge hele Ansvar for Christians Hjemmearbejde over paa Lydias spinkle Skuldre — og hun sled bravt med ham, lærte ham saagar alle de store Bogstaver fra en Dag til en anden, men passe sin Hjemmeregning kunde hverken hun eller jeg faa ham til. Lydia erklærede bare: »Han vilde ikke i Aftes«; paa det Punkt opgav hun ham. Spurgte jeg derimod Christian, kom der en eller anden Historie om, at Blyanten eller Hæftet var væk; indrømme, at han havde sløffet Lektien med Vilje, vilde Knægten ikke, for inderst inde var der en god Portion Trods i Fyren.

Intet Under, at der, da Foraaret meldte sig, kom Meddelelse fra Lydias Hjem, at hun var indlagt paa Tuberkulosestationen for »Kirtler«, som det altid hedder blandt den Slags Mennesker. Vinteren havde været hende for haard. Hun laa derude i to Maaneder, og i den Tid gik det rask ned ad Bakke med Christian, han skulkede, forsømte sine Lektier og blev en rigtig lille Gadedreng; saa da Lydia endelig kom tilbage med lidt mere Huld paa Kroppen, men stadig meget bleg, laa der et Kæmpearbejde foran hende. Dels skulde hun indhente, hvad de andre havde naaet under hendes Sygdom, og dels skulde hun have Broderen trukket med ind i det daglige Arbejde igen. Hun tog ogsaa fat, men denne Gang gik det kun langsomt fremad for dem begge. Hun var for træt, og han havde for meget Smag for Gadelivet. —

Sommerferien nærmede sig imidlertid, og det var mit Haab, at Sko-

len kunde faa i hvert Fald Lydia anbragt i et Feriehjem paa Landet, hvor hun kunde genvinde sit Helbred i gode og sunde Omgivelser. Det lykkedes; begge Børn blev anbragt i Landmandshjem i samme Landsby, og de var der hele Ferien igennem.

Inden de blev sendt af Sted, havde jeg en lille sørgmunter Oplevelse. Børnene var desværre hele Tiden befængt med Utøj, og Skolen har den let forstaaelige Regel, at Børnene skal sendes rene ud i Feriehjemmene, derfor bliver de kæmmet og rensed den sidste Dag før Afrejsen. Nu kom Lydia netop den Dag til mig med straalende Øjne og bad, om de begge maatte faa Lov at gaa et Par Timers Tid før den Dag, for de skulde fotografere. Noget saa dejligt var aldrig overgaaet dem før, og de var da ogsaa begge rigget til efter bedste Mønster, Lydia med Krøller og Sløjfe, og Christian nyklippet og med Skilning — tænk — Christian og saa Skilning. Jeg gav naturligvis Lov, men paa den Betingelse, at de først vandrede ned i Badekælderen for at faa den obligate Kæmning overstaaet.

Men den Betingelse skulde jeg aldrig have stillet, skønt jeg dermed fulgte Skolens Reglement; thi Børnene gik glade derned, men Lydia rendte grædende tilbage, for der havde desværre været uvelkomne Gæster blandt de fine Krøller, og Sygeplejerskerne havde selvfølelig efter Ordre fjernet »Basserne« med haard Haand, og denne Proces havde taget sørgeligt paa Krøllerne. De andre smaa Piger blev grebet af den dybeste Medlidenhed med Lydia, hvorimod jeg var saa absolut i Ugunst mellem dem: »Se, Lydia, hun græder for hendes Krøller«, hviskede de rundt om.

Efter Sommerferien vendte de tilbage, renere og sundere at se til, men Lydia var saa underlig fraværende, sad hun mon endnu og drømte om Landlivets Glæder? Ja, det var vist det, for prøvede man at lirke lidt for at faa hende til at fortælle, saa straalede hendes Øjne, og saa var der ingen Ende paa, hvad hun havde set og oplevet. Hun havde prøvet at malke Køerne, at ride paa Hestene, været med i Roerne, været med til at slynge Honning ud o. s. v., o. s. v.

Hvilken Velgerning mod saadan et Bybarn at anbringe det i et landligt Milieu mellem Dyr og Blomster. Hendes Begrebsverden er blevet udvidet, og hendes Ordforraad større; hun ved nu Besked med flere forhen ukendte Ting som f. Eks. en Røgter, en Brønd, o. s. v. Mærkeligt nok havde hun ogsaa tillagt sig en Smule landligt Tonefald, som fik de andre til at fnise lidt, naar hun læste. Hun havde vel levet saa stærkt med i denne Ferie, at hele Livet derude havde farvet hendes Tilværelse.

Anderledes med Christian, hans Sprog og Tonefald var uforandret, han fortalte intet, sagde bare Ja og Nej, naar man frittede ham ud; han var først og fremmest Gadens og Byens Barn, og jeg er vis paa, at han meget hurtigere end Lydia atter fandt sig hjemme i de graa stenlagte Gader og de kolde lukkede Baggaarde, hvortil Bybørn er henvist i deres Fritid.

Og nu stævner Lydia og Christian videre frem ad Livets og Kundskabens snævre Stier — halvandet Aar af deres Skoletid er gaaet — hvad venter der mon dem i den resterende Del?

Dorte.

FÆLLESPRAKTIK

af *Dines Skafte Jespersen*

Den 22. 10. 44. — Kl. 5 Morgen.

Forleden Aften var vi i Teatret til »Tre Valse«, som Kritiken har hævet til Skyerne, hvilket efter min Mening er lovlig højt. Valsene skal dog ikke have Skylden for, at Luften derude paa Nørrebro bekom mig ilde, men faktisk gik jeg næste Dag med ondt i Hals og Ryg og var helt igennem skidt tilpas.

I Aftes gik jeg i Seng lige efter Middag og vaagnede et Par Timer senere af en Feberdøs, træt og anstrengt, fordi jeg netop havde roet en Kajak fra Hirsholmene til Frederikshavn med min gamle Tante siddende overskrævs agterude. Vi var paa Togt efter to Tønder Kartoffler, som altsaa skulde have ligget paa Fordækket. Naa, heldigvis stillede min Kone med Aftenteen og vækkede mig inden Hjemturen.

»Lundbo har ringet«, meddelte hun. »Det var om en Artikel til Aarskriftet«.

»Du sagde vel, at jeg har alt for travlt, og at jeg var syg, og at han sagtens maa kunne finde andre til at fylde Bladet?«

»Jeg har lovet, at du nok skal lave noget. Han sagde, at du skulde skrive om Fællespraktik«.

»Fællespraktik! — Han maa jo ikke være rigtig klog. Tag den Bakke væk — og Godnat«.

Jeg borede mig godt ned mellem Dynerne og faldt i Søvn — men sikken Nat. Kajakturen var den rene Rekreation mod det Mareridt, jeg nu her Kl. 5 Morgen vil søge at rekonstruere. Alle Enkeltheder staar mig ikke helt klart, men jeg var i Tønder, Søndergade 9, og havde lige slugt Fru Petersens Morgenkaffe. Den var, saa sent som i 1926 tilberedt af en Substans i grønne Pappakninger kaldet »Kornfranck« — akkurat Magen til det man faar i Dag. Saa galoperede jeg som sædvanlig ad Vidaagade mod Bagporten. Seminariet havde sin gamle Skikkelse uden de mange Om- og Tilbygninger, som jeg havde Fornøjelsen at beundre nu sidste Sommer. Og hvor kunde jeg kende det hele: de grønne Plæner — Aaen med de buede Broer i Baggrunden — Seminarister i maleriske Klynger med hvide Huer, der lyste op i Halvlyset under Træerne. Lige inden for Porten traf jeg den Pige fra 8. Klasse, som jeg sværmede for det første Aar dernede. I næsten tyve Aar har jeg ikke skænket hende en Tanke, og saa maner Lundbos Telefonopringning hende frem igen. Det skal være ham tilgivet; hun var ualmindelig sød, og vi smilede ømt til hinanden, men saa gik Klostrets Port op, og ud tren tre Klassekammerater, to Frøkener Rossen og Helene Petersen — nuværende Fru Moltke. De tog hinanden i Hænderne og dansede Menuetten af Elverhøj rundt om mig, mens de ønskede Held og Lykke. I selve Portalen stod Kedde, Skrydstrup og Falk; de dunkede mig i Ryggen og ønskede mig endnu mere Held. Jeg fortsatte ind forbi Uret og op ad Trappen til første Sal. Alle Vinduer var mørkelagt, men over Døren til Tegnesalen midt for Trappen straaledede i et Væld af rødt og grønt Neonlys et Skilt nøjagtig Magen til dem, der sidder paa Transformatoranlæg »Højspænding — Berøring livsfarlig« — men saa skiftede det til »Fællespraktik ved . . .« mit fulde Navn i alenhøj Flammeskrift, der næsten kunde konkurrere med B. T.'s Hjørne før Krigen — saa igen det om Højspænding — og saadan skiftevis. Hr. Emborg stod paa en Køkkentaburet til højre for Døren og dirigerede et Orkester med Sørgeflor om Hattene. De spillede tragisk orientalsk Musik paa Harmonika — der var vist en halv Snes Stykker — men Hr. Emborg smilede sit mest opmuntrende Smil, akkurat som naar man første Gang skulde synge Solo.

Jeg sneg mig hen til Døren og listede den paa Klem. Der var

dødsstille derinde, bortset fra et blidt Snorkekor. Midt i Salen stod femten Elevborde og i det ene Hjørne et stort Bord med grønt Klæde. Her sad Forstanderen, Novrup og Claus Eskildsen, fuldstændig som Voksmannequiner, og sov — og alle Ungerne sov. Min kære Onkel, Ahrent Otterstrøm, sad i Baggrunden og præluderede paa Orglet nede fra Musiksalen. Jeg begyndte at fortælle om Edderkoppen — med Musikledsagelse. Paa Tavlen fremtryllede jeg med Farvekridt det skønneste Maleri fra en Aabred, hvor en Edderkop ved Vindens Hjælp spandt sit Net mellem en Burre paa Landjorden og nogle Siv et Stykke ude. Billedet opførte sig fuldstændig som en kulørt Tegnefilm. Det var fremragende. Ungerne vaagnede een efter een og gloede interesseret, men de tre Herrer ved det grønne Bord snorkede ubehersket. Da bøjede Otterstrøm oppe ved Orglet sig frem og hviskede: »Pas paa — for nu gi'r jeg den Gas«. Samtidig halede han ud i alle Registre og huggede begge Næver i Klaviaturet.

Der lød et Dommedagsbrag. De tre Herrer sprang op og for løs paa mig, der skyndsomst reddede mig ud ad Døren og ned ad Trapperne. Ih, hvor jeg løb — over i Anlægget og videre ud ad Sommerdiget, hvor min Tante fra Kartoffelturen laa og ventede paa mig med Kajakken.

Jeg var temmelig varm, da jeg vaagnede, men befinder mig ellers godt, saa jeg har vist ingen Skade taget af Løbeturen.

Helt saa dramatisk formede vore Fællespraktikopvisninger sig dog ikke dernede i de gode gamle Dage, selvom det altid var spændende. Det var jo ikke megen Øvelse man havde faaet i den ædle Undervisningskunst — lidt Smaapraktik, enkelte »Mønstertimer« — alt for lidt blev der gjort ud af det, der burde være Seminariets fornemste Fag. De to Aars Praktik, man nu faar, maa give ikke saa lidt mere Træning, og de tre Ugers Ophold i Landsbyskole er en glimrende Ordning. Her i København er det saadan, at enhver fast Vikar, før han bliver sendt i Ilden paa egen Haand, i tre Maaneder dels overværer Undervisning og dels selv underviser under forskellige Læreres Opsyn og Kritik. Zahles Seminarium har forresten en speciel Ordning. Hvert Foraar bliver tredje og fjerde Klasses Elever sendt rundt til københavnske Kommuneskoler, for at de kan faa Lejlighed til at øve sig paa andre Børn end netop Skolens egne.

Jeg har i de senere Aar haft en Del af disse Hold i mine Klasser,

og skal altsaa efter Evne kritisere og vejlede — en ganske pudsigt Følelse første Gang man sætter sig til Doms og betragtes som et Orakel. Det Raad, man aldrig bliver træt af at give, lyder i al Korthed saadan: »Tal naturligt til Børnene. Vis dem dit eget Ansigt — aldrig en Maske«.

Jeg husker en ung Dame, som var sød og naturlig, naar vi talte sammen inden Timen, men i samme Øjeblik hun stod paa Katederet, udstraalede hun forceret Munterhed — for det skulde jo efter hendes Mening altsammen gøres saa fornøjeligt som muligt. Hendes underligt paaskruede Smil og eksalterede Væsen virkede i Lobet af en halv Snes Minutter fuldstændig sløvende paa Drengene. Jeg havde en Følelse af, at de sad og væddede indbyrdes om, hvor længe hun kunde blive ved med at smile. Der dannede sig dette frygtelige døde Rum mellem hende og Børnene. Det var pinligt — og hun var grædefærdig. Bagefter forklarede hun, at det var første Gang, hun stod overfor Drengene, og hun havde altid hørt, at de skulde tages med Humør. Det skal de ogsaa — eller rettere, det kan de, hvis det falder Læreren naturligt, men de reagerer øjeblikkelig over for hver falsk Tone i Anslaget. Det er pudsigt at høre Drengene bagefter sagligt og velvilligt diskutere vore Gæsters Fortrin og Mangler; det er ikke for at prale, men min Dom falder næsten altid sammen med deres.

Mere kan jeg vist ikke hitte paa at sige om »Fællespraktik« paa denne Tid af Døgnet. Kun lige et Par Ord til sidst: Man kan lære en Mængde af at høre andre undervise, men plagier aldrig blindt. Vær dig selv, for ellers er du ikke naturlig — og husk, at i Undervisning er enhver Genre tilladt — blot ikke den kedelige. Hvis denne er den eneste, der falder dig naturligt, saa opgiv med det samme at blive Lærer. En Kontorstol er da langt at foretrække for et Kateder — baade for din egen og for Børnenes Skyld.

Nu dumpede Avisen ind gennem Brevsprækken. En ny Dag er begyndt. Gid den snart vilde bringe de Nyheder, vi alle længes efter.

Med venlig Hilsen
DINES SKAFTE JESPERSEN.

ANDREAS W. PETERSEN.

Af et lille Hold paa 16 Elever, der i Juni 1938 blev dimitteret fra Tønder Seminarium, er allerede to afgaaet ved Døden. Christian Schmidt, ansat som Andenlærer i Bovrup, døde den 14. Marts 1941, og Andreas W. Petersen faldt paa Ruslands uendelige Valplads den 19. Febr. 1942.

A. W., som vi plejede at kalde ham, begyndte sammen med os andre i I Seminarieklasse i 1934. Han var Flensborger, født den 4. August 1913 i Flensborg, Elev fra Duborgskolen, hvorfra han tog Præliminæreksamen i 1930. I de paafølgende Aar var han i Handelslære i Flensborg, og fra 1932-33 besøgte han »Den Jydske Handelshøjskole«. Dog var det Lærergerningen, han slog ind paa, for paa denne Maade bedst at kunne tjene i de danske Rækker i Sydslesvig.

Vi lærte ham at kende som en stille og rolig Kammerat, godsindet og hjælpsom, lun og tro — som en af dem, man altid kunde stole paa.

Levende, interesseret og velbegavet, som han var, naade han et meget smukt Eksamensresultat, og allerede den 1. September 1938 begyndte han sit Arbejde ved den danske Kommuneskole i Flensborg. Hans Overordnede, Rektor H. Fischer, skriver følgende Mindeord om ham: »Han syntes født til sin Gerning. Han var en samvittighedsfuld, pligtopfyldende Lærer, afholdt af Børnene, og os andre en god Kammerat i Arbejde og Fest«.

Hans Lærergerning var dog kun af kort Varighed. Den 5. Februar 1940 blev han indkaldt til tysk Krigstjeneste, men havde Arbejdsorlov fra September 1940 til 11. Februar 1941. To Dage før han igen drog til Felten, holdt han Bryllup med sin Seminariekammerat, Lærerinde Signe Henriksen (dim. 1940), der som Vikar overtog sin Mands Gerning ved Skolen.

Han laa først i Frankrig, men blev senere flyttet mod Øst. Herfra var det, det tunge Budskab lød: A. W. er falden!

A. W. du er gaaet ind til den sidste, store Hvile. Du har fundet din Grav langt borte fra den Hjemstavn, du elskede. I tro Pligtopfyldelse har du ofret det største — dit Liv.

Vi takker dig og vil altid holde dit Minde i Ære!

EN KLASSEKAMMERAT.

CHRISTIAN JØRGENSEN.

Vor Kammerat Christian Jørgensen kom den 10. August 1944 ulykkeligt af Dage. Som Høsthjælper paa Ladegaard ved Sønderborg i sin Ferie blev han slaæet af Hesten og saa ilde tilredt ved at blive slæbt mange Meter hen over Marken, hængende med den ene Fod i Seletøjet, at han døde kort efter. Han blev begravet fra Vester Sottrup Kirke, og Højtideligheden fik et særlig vemodigt Præg derved, at hans lille Datter blev døbt ved sin Faders Kiste.

Vi vil mindes Christian Jørgensen som den paalidelige, stilfærdige Klassekammerat. Var han end en af dem, der havde vanskeligt ved at aabne sig for andre, førstod vi, at Ærlighed og Retsindighed prægede hans Væsen og Færd.

28'er.

KNUD LARSEN.

Meddelelsen om, at Knud Larsen i en Alder af 33 Aar er afgaaet ved Døden i dette Efteraar, bedrøver os, der kendte ham, dybt.

Vi husker ham fra Seminarieaarene 1929-32 som dygtig, energisk, hjælpsom og ligevægtig. Dette tilsammen med mange andre gode Egenskaber gjorde, at han hørte til dem, som syntes at have alle Betingelser for at blive en god Skolens Mand og saaledes ogsaa en værdifuld Arbejdskraft for Samfundet.

Knud Larsen tog Lærereksamen 1932 og kom efter et Par Aars Virksomhed som Vikar og Andenlærer til København, hvor han 1936 blev fast ansat og virkede ved Skolen ved Helligkors Kirke. Han videreuddannede sig ved Kursus i Tysk paa Lærerhøjskolen og dyrkede desuden Klaverspil, hvori han som Lærer havde Herman D. Koppel.

Af Udtalelser, der siden Seminarietiden er kommet os for Øre, ved vi, at ogsaa Aarene efter Lærereksamen indeholdt Løfter om en dygtig og god Indsats, og at disse Løfter efterhaanden indfries ved hans Gerning, først og fremmest i Skolen, hvor han blandt andet udførte et banebrydende Arbejde inden for Ungdomsskolen.

Han var en af dem, der levede kort Tid, men lyste op i Taagen.

Maatte Mindet om Mennesket og Læreren Knud Larsen leve iblandt os.

E. C.

»Tønderinger-Samfundets« Aarsmøde

i Tønder 2. Pinsedag d. 29. Maj 1941.

Solen straaede sandt at sige »i al sin Glans«, da et lille halvt Hundrede tidligere Tønderseminarister 2. Pinsedag om Formiddagen samledes ved det nye, imponerende »Tønderhus«. Under Claus Eskildsens kyndige og joviale Ledelse foretoges en Vandring ad de gammelkendte Stræder og Stier, og man iagttog, at den gamle Vidaaby trods sin ærværdige Patina ikke sover Tornerosesøvn, men er en driftig Købstad i stadig Udvikling. Turen gik ad den nye Punchevej, gennem den skyggefulde Allé langs Borgerdiget, over Aaen, forbi den nye og gamle Kirkegaard og tilbage ad Ribe Landevej, hvor man første Gang blev overrasket af Sirenernes Tuden — et ikke usædvanligt, men alligevel uhyggeligt Memento midt i den yndigste Skær-sommeridyl. (Sirenerne lød anden Gang under Middagen paa »Tønderhus«).

Deltagerne, hvis Antal i Løbet af Formiddagen var steget til ca. 60, samledes herefter i Seminariets nye, rummelige Læsesal i det indlemmede Helligaandshus, hvor Næstformanden, Utoft Sørensen, bød velkommen. (Formanden Carl Knudsen var desværre paa Grund af de ugunstige Rejseforhold forhindret i at være til Stede). Man benyttede det tvungne Alarmophold til at begynde paa Generalforsamlingen, der fortsatte om Aftenen. Claus Eskildsen blev valgt til Dirigent og benyttede den givne Lejlighed til hyppigt at fremkomme med de for ham saa karakteristiske Randbemærkninger, som f. Eks. »Ævild ejsen hælle ha haj min Mærresøvn«. Disse Replikker gav Generalforsamlingen sin egen Kolorit.

Utoft Sørensen aflagde Beretning, af hvilken det fremgik, at Medlemstallet nu var paa 305 (af 490 Dinitender). Aarskriftet blev betegnet som lødigt og vellykket. Herefter oplæste den energiske Kasserer Folmer Novrup Regnskabet, der balancerede med 1186,99 Kr. og udviste et Overskud paa 28,43 Kr., efter at der var overført 49,45 Kr. til Elevforeningen som Overskud paa Aarskriftets Regnskab. Han oplæste desuden en Statistik over Medlemstallet inden for de forskellige Aargange. Aargang 1943 laa bedst med 100 pCt. Saa gik man over til Valg. Da der havde været fuld Tilfredshed med den hidtil styrende »Samlingsregering« foresloges fra flere Sider Genvalg. Dog vilde Nordjyderne gerne have en Repræsentant. Villy Henriksen (30), Sdr. Saltum, og Fru Dorteia Dam, f. Poulsen (39), Aalborg, blev foreslaact. Ved den paafølgende Afstemning blev sidstnævnte valgt og træder ind i Styrelsen i Stedet for Frk. Nordentoft, København, der blev foreslaact genvalgt, men ikke fik Stemmer nok. (København er i Forvejen repræsenteret ved Formanden Carl Knudsen). Som Suppleanter valgtes fornævnte Villy Henriksen og Asta Misfeldt (40), Kolding. Saavel Revisorerne, Nygaard og Helbo, som Aarskriftets Redaktion blev genvalgt. Under Dagsordenens Punkt Eventuelt forelagde Jacob Holdt (27), Bjolderup, Forslag om, at Samfundet under en eller anden Form skabte den første Forstander efter 1920, Pastor E. Albeck, et varigt Mindesmærke. Jacob Holdt motive-rede sit Forslag i en smuk af Taknemmelighed baaret Hyldest til Gen-

foreningsforstanderen, om hvem det kunde siges, at han var en Personlighed, der dannede Skole, en dygtig Religionslærer og et flittigt Menneske, der skabte Respekt om sin Person. Saavel Forstander Bredsdorff som Chr. Andresen (26), Aabenraa, og Fabricius (27), Emmerske, anbefalede Forslaget. Efter en kort Drøftelse angaaende Mindesmærkets Art enedes man om at lade rejse en Sten. En Komité, der skal tage sig af Sagen, blev valgt. Den kom til at bestaa af Forstander Bredsdorff. Frk. Inger Jensen (39), Anslet, Holdt og Orla Lundbo (30), København.

Et Forslag af Karkov (28), Seem, gaaende ud paa, at Seminariet f. Eks. hvert 5. eller hvert 10. Aar arrangerede et Kursus — »8 Dage paa Seminarium« — for Seminariets egne Dimittender, blev modtaget med Munterhed og Interesse. Forstanderen lovede at tage Forslaget op til velvillig Overvejelse. August Maaned nævntes som det bedst egnede Tidspunkt.

Heldigvis blæstes der af i saa god Tid, at man rettidigt kunde samles om Bordets Glæder paa »Tønderhus«, hvor der serveredes Aspargesuppe og Kalvesteg. Ved Middagen blev der talt kort af Forstanderen og Utoft, hvorefter den refererede Generalforsamling afsluttedes. En Forfriskning bestaaende af kølrig Most mixed med Apollinaris, som Fru Forstander Bredsdorff om Eftermiddagen serverede i Forstanderhaven, bekom Deltagerne godt i den næsten sahariske Hede. (Tønder havde 2. Pinsedag Varmerekord med 27 Grader i Skyggen).

Herefter begav man sig op i Læsesalen igen, hvor Forstander Bredsdorff gav en Redegørelse for de sid-

ste Aars Ombygninger, Forandringer og Begivenheder paa Seminariet, ligesom Forstanderen klargjorde sin Stilling til nogle af Tidens aktuelle Spørgsmaal. Forstanderen ønskede dog ikke at gøre sine radikalt prægede Udtalelser til Genstand for en Diskussion, hvad de i høj Grad indbød til. Sangbogen blev selvfølgelig benyttet og baade »Vi Vestjyder« og »For en fremmed« gav den rigtige Tønderstemning. Den paafølgende Rundtur i Seminariebygningen gav Tilhørerne Syn for Sagn. — Aftenmaden indtoges i Kvartererne.

Stævnets Højdepunkt blev som ventelig Aftenfesten, hvis første Del paa Grund af det paradisiske Vejr kunde henlægges til Seminariehaven under den pragtfulde, løvrige Hængebøg, der sikkert har været Vidne til mange skønne Stunder og Begivenheder før. De mange Forlovelser og Giftermaal blandt Tønderinger kunde tyde paa det. Utoft »gav Bolden op« til Magister, der paa vanlig mesterlig Maade læste Digte og Aforismer af den afdøde Nis Petersen. Asmind Graugaard sang tre nyere Fædrelandssange og Otterstrøm spandt en fantastisk Ende om Tykke-Thomsen. Men størst Lykke gjorde vel nok det interimistiske Sangkor, som Graugaard i en Fart paa Forstanderens Foranledning fik stablet sammen. Saa vandrede man igen op i Læsesalen, hvor der var serveret Kaffe. Under Kaffebordet talte bl. a. Schröder, Lagoni (24), Sdr. Sejerslev, Chr. Andresen, Aabenraa. Sidstnævnte fremdrog muntre Minde, der fik alle til at le hjerteligt. Utoft sluttede. Af Aftenens Taler fremgik det tydeligt, at alle Parter havde været særdeles glade for det udmærkede Aarsmøde.

JENS LAMPE.

VORE KAMMERATER I FELTEN.

Hans Meng: Laa som Vejrprofet i Toulon og Marseille, men der er intet Atlanterhavsvolden, slap derfra med Livstegn fra ham siden den allierede Landgang i Sydfrankrig.

Niels Bøgh Andersen: Efter at han havde været i Rusland, Belgien, Holland, kom han til Normandiet og er nu desværre savnet; sidste Livstegn fra Falaise den 21. August.

Hans Tønnsen: Var i Czekoslovakiet, var paa Orlov i November, men er nu med i det store Slag ved Aachen.

Nicolai Büchert: Er desværre ogsaa savnet. Laa paa en lille Ø mellem

Christian Harck: Har nu uafbrudt været Soldat i 7 Aar, har været med paa alle Fronter siden Indmarchen i Czekoslovakiet i 1939. Ligger for Tiden i Ungarn.

Claudius Christiansen: Indesluttet ved Liepaja (Libau), hvor desværre ogsaa mange andre danske Sydslesvigere ligger.

26. Nov. 1944.

H. P. E.

ET FELTBREV.

En af Tønder Seminariums gamle Elever, **Claudius Christiansen** fra Sydslesvig, der blev indkaldt til tysk Soldatertjeneste et Par Maaneder, før han i Sommer skulde op til 2. Del, sendte i Anledning af Dimissionsfesten »Flensborg Avis« et Feltbrev, som vi gengiver:

Jeg husker tydeligt en Dag, jeg sad i Tønder Statsseminariums smukt pyntede Festsal paa bagerste Bænk mellem Kammeraterne. Paa Talerstolen stod Forstanderen, og nedenfor sad et Hold Dimittender, der fik overrakt deres Eksamensbevis med et Haandtryk og et »Til Lykke!«

Ja, tænkte jeg, næste Aar er det dig, der sidder der og kan sige: Nu har du naaet det Maal, du har sat dig.

Men det kom anderledes. En Indkaldelsesordre kuldkastede alt. Men jeg var ikke den eneste, opdagede jeg

snart. Ak nej, der var mange, mange unge, der har oplevet det samme. Hvorfor? Det vidste jeg ikke dengang.

Fra den Dag rullede et Billede efter det andet forbi mine undrende Øjne, skønne og triste Billeder. Hvad viste disse mig? Verdens barske Aasyn; den Verden, vi lever i og i vor daglige Dont lige saa stille lader glide forbi os. Som saa mange andre skulde jeg som en Bold af Skæbnen kastes rundt for at lære den at kende, og jeg lærte den at kende, og i Dag forstaar jeg dette Hvorfor? som jeg ikke kunde klare dengang.

Mine Brødre drog ud, alle mine Kammerater syd for Grænsen drog ud for Hjemstavnens, vore Hjem, vore Kære. Det var vor Pligt som lovlydige Borgere. En tung Pligt. At gøre sin Pligt vil sige at ofre. Det

var et stort Offer, størst for dem, der blev derude, de bedste af os. Dog bliver dette Offer for os lettest at bære, naar vi veed og hver Dag faar bekræftet, at derhjemme gaar Livet sin vante Gang i Fred og Ro. Der kan vore kære leve og arbejde, og de unge kan naa deres Maal.

Dimittender, kære Venner og Kammerater, i Dag forlader I vort dejlige gamle Seminarium som unge Lærerinder og Lærere. Det er Resultatet af fem Aars Slid, et Arbejde der ikke altid var lige let baade for jer og vor dygtige Forstander. Det store Hold viser, at godt Arbejde kan staa for Modvind. Nu haaber jeg og vil ønske for jer alle, at I kan begynde og fortsætte jeres Livsgerning i Fred og Ro. Men husk, at leve vil sige at kæmpe, og kun Kampen lærer os Livet at kende, denne Verdens Liv, og sandelig, dette Liv er en Kamp værd, Livet med og for vore kære, vor Mor, vort Danmark.

Ad denne Vej vil jeg gerne sende de bedste Hilsner til Dimittenderne, Lærerne og Forstanderen og ønske hjertelig til Lykke med Eksamen.

Samtidig de bedste Hilsner til alle Venner og Kammerater derude og nord og syd for Grænsen.

CLAUDIUS.

Medlemsstatistik pr. 31. 10. 1944

Aargang	Antal Dimittender	Antal Medlemmer
1884		1
1914		1
1922	3	2
1923	13	3
1924	21	7
1925	25	12
1926	26	9
1927	25	10
1928	27	15
1929	26	11
1930	26	9
1931	24	10
1932	28	16
1933	29	12
1935	26	12
1936	24	12
1937	17	9
1938	16	11
1939	24	18
1940	20	16
1941	30	19
1942	27	19
1943	32	32
1944	58	58
	547	324

Hertil kommer de kvindelige Dimittender, der har tilgiftet sig Medlemsskab. Dette er et ikke helt ringe Antal.

Hvor er vi henne?

Tøndringer - Samfundet er blevet et stort »Samfund«. Ved et hastigt Blik paa Kortet, udarbejdet paa Grundlag af Medlemskartoteket, opdager man, at selv i de fjerneste Afkroge af Landet sidder der Medlemmer af denne Sammenslutning af Tønderdimittender. Mange af Prikkerne betyder endda 2 eller flere Medlemmer. Men der kan sættes mange flere Prikker; for som det fremgaar af Statistikken, er der endnu over 150 Tønderdimittender, der ikke er Medlemmer. Selv om det Resultat, vi har naaet, maa siges at være fint, maa vi dog ikke slaa os til Ro endnu. I, der er Medlemmer, maa hjælpe til, saa vi kan faa fat i de sidste Prikker ogsaa. I maa se at faa fat i Ikke-Medlemmerne, saa vi kan faa det »Ikke« slettet. I træffer sikkert mange af dem, naar I er til Kursus og Møder i Lærerkredsene. Vis dem jert Aarsskrift, det plejer at hjælpe!

For mig er det en Fornøjelse at have »Hovedkvarteret« for Tøndringer-Samfundet her, hvortil alle Hilsenerne (Indbetalingskortene) indgaar, da jeg kan huske saa godt som alle Dimittender fra første Aargang til Aargang 1941-42. Naar jeg blader i Kartotekskortene og skriver Konvolutter til Aarsskriftet, nikker jeg genkendende til de forskellige Navne. Er jeg i Tvivl, tager jeg ofte et af Dimittendbillederne fra vort berømte T. P. frem og studerer det. Mon det for Resten ikke var en god Idé nu at fortsætte den Række af Dimittendbilleder, der i sin Tid blev paabegyndt i T. P., men som desværre har faaet et Hul. Vi fik saa Lejlighed til at konstatere, at Seminarister stadig ser ud som i »gamle Dage«, og at Seminarielærerne holder sig godt, trods det at de stadig maa docere det samme Stof Aar ud og Aar ind.

Venlig Hilsen til alle Medlemmerne!

FOLMER NOVRUP.

Sonderborg, den 1. December 1944.

Pinsemødet 1944.

8 Dage paa Seminarium.

For 3 Aar siden var Jørgen Bruun og jeg paa en Cykletur i Sommerferien i Tønder for at se de mindere Steder. Da vi havde været inde paa Seminariet og set, hvor rart de nu havde faaet det, blev vi enige om, at det kunde være morsomt at se, hvorledes de nu arbejdede paa Seminariet.

Man havde jo bl. a. paa Ribe Seminarium haft »8 Dage paa Seminarium« for Omegnens Lærere. Men vi syntes, det kunde være meget mere interessant, om vi kunde komme ned paa vort gamle Seminarium sammen med Klassekammerater og ældre og yngre Aargange af Tøndringere.

Da derfor Tøndringer-Samfundet i Aar (1944) holdt Generalforsamling, foreslog jeg, at dette skulde prøve at undersøge, om det kunde lade sig gøre, vel vidende, at der vilde blive store Vanskeligheder at overvinde for at faa det gennemført. Det skulde jo helst være i Sommerferien, for da kunde vi bedst faa Tid, og da kunde vi ogsaa lettest faa Lejlighed i Tønder, maaske endda nogle af os i vort gamle Logis, hvilket vilde være morsomt. Men i Sommerferien har Seminarielærerne jo ofte Kursus, Seminariet skal gøres hovedrent osv.

Naar jeg syntes, det var værd at forsøge, om det kunde lade sig gøre alligevel, var det af flg. Grunde:

1. Vi kunde lære noget og se, hvorledes de nu arbejder paa Seminariet, med Forsøg i Fysik og Kemi; jeg personlig vilde ogsaa gerne se, hvorledes der arbejdes med Special-Opgaverne; i alle Fagene er der naturligvis kommet noget nyt, siden vi var paa Seminariet.
2. Vi kunde i de 8 Dage opfriske Minder sammen med Kammerater i de gamle Omgivelser og maaske gøre et Par Udflugter til kendte Steder.
3. Vi kunde endelig lære de nye Lærere paa Seminariet og Tøndringer af andre Aargange at kende, saa vi ligesom fik mere Forbindelse med Seminariet nu; og det er vel egentlig Tøndringer-Samfundets Formaal at holde Forbindelsen ved lige mellem gamle Elever og Seminarielærerne og det gamle Seminarium.

Hvis det derfor kunde lade sig ordne, tror jeg nok, der skulde blive god Tilslutning, og det hele kunde saa gentage sig med forskellige Fag, f. Eks. hvert 5. Aar.

Til sidst vil jeg gerne opfordre nogle flere til at møde til vort Møde 2. Pinsedag. Det var i Aar en ualmindelig dejlig Dag, trods de to Gange Luftalarm — og for en enkelt Dag maa I vel nok kunne undvære jeres Kone eller Mand! Se derfor at møde næste Aar.

ALFRED KARKOV.

Tøndringer-Samfundets Regnskab 1943-44.

Indtægter.

Kontingent (32 Kontingentfri)	749,00
Annoncer	281,52
Salg til Elevforeningen	147,50
Refunderet Porto	8,40
Renter paa Postkonto	0,57
	1 186,99

Udgifter.

Aarsskrift:			
Trykning m. m.	935,30		
Clicheer	25,77		
Porto til Oplysning	7,80	968,87	
Hvervning:			
Kort	29,50		
Prospekter	20,00		
Porto	31,00	80,50	
Oprettelse af Postkonto		21,35	
Porto		20,56	
Telefon		4,75	
Boghandler Clausen, Sønderborg		13,08	
Overvist til Elevforeningen		49,45	
Balance		28,43	
		1 186,99	

Sønderborg, den 30. April 1944.

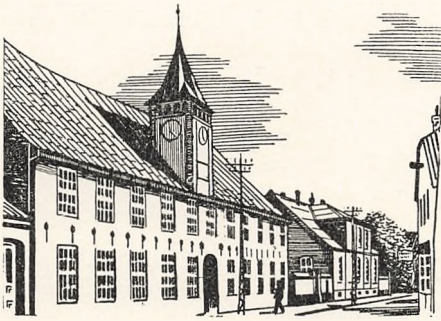
Følmer Novrup.

Ovenstaaende Regnskab er Dags Dato revideret og fundet i Overensstemmelse med de forelagte Bilag.

Sønderborg, den 9. Maj 1944.

Hans Helbo

H. Nygaard

A A R E T *rundt* . . .

Af NINA JENSEN.

Paa Generalforsamlingen i December, da vor uforlignelige Formand skulde fratræde, spurgte mange sig selv og andre: »Hvordan skal vi dog klare den uden Studius?« Det var klart, at det vilde blive svært for den nye Formand at fortsætte Studius's Arbejde, men Helge Møller Christensen, der blev valgt næsten eenstemmigt, har vist sig Opgaven voksen, og det er lykkedes at gennemføre Elevforeningens Program Traditionen tro. Desværre er Krigens Alvor rykket Seminariet endnu nærmere. Den 26. Oktober 1944 blev seks Elever arresteret af Tyskerne. Disse seks er: Elevforeningens Formand, Helge Møller Christensen, Chr. Lund og Poul Larsen S IV, Inger Nielsen S III, Anton Andresen og Hans Sandal S II. Inger Nielsen blev dog senere paa Dagen løsladt.

Til Trods for de stadig større Vanskeligheder paa Grund af Forholdene, er det alligevel lykkedes Elevforeningen at skaffe nogle fremmede Foredragsholdere, som tillige med vore lokale Kræfter har bidraget til at gøre Lørdagsaftenerne udbytterige og fornøjelige. Ligesom sidste Aar sluttede hver Lørdagsaften med Folkedans i den nye Gymnastiksal under Sven Gammelgaards udmærkede Ledelse.

Lørdagsaftenerne.

Lørdag 30. Okt. 43: Forstander Bredsdorff indleder Sæsonen med en Skildring af »Studieliv i Oxford«, baseret paa egne Oplevelser som Student gennem et Semester i den berømte engelske Universitetsby. Foredraget var holdt i en livlig og fornøjelig Stil og nærrede Rejselysten og Oplevelsestrangen hos den talrige Forsamling, der var mødt op.

Lørdag 6. Nov. 43: Helge Christensen S IV a læste smukt og talentfuldt Sophus Jacobsens »Myrtekransen«, et nyt Stykke i den danske Litteratur.

Lørdag 13. Nov. 43: For en stor Forsamling holdt Dr. phil. Jens Kruuse et meget interessant og tillige vittigt Foredrag om »Humoren gennem Tiderne«, — skiftende Foredrag og Oplæsning. Efter Kaffen fortsatte Dr. Kruuse med Oplæsning af Prøver paa moderne Humor.

Lørdag 4. Dec. 43: Bogauktionen var paa Grund af de mærkelige Tider meget tam i Aar, men der var dog indkommet en hel Del forskellige Ting. Auktionsmestre var Kragelund og Studius.

Lørdag 11. Dec. 43: Generalforsamlingen var imødeset med meget stor Spænding, idet Studius nu skulde gaa af efter at have været Foreningens udmærkede Formand i 4 Aar. Formand blev Helge Møller Christensen S III. Den øvrige Bestyrelse kom til at bestaa af: Høgh og Oxe S III, Ras Overgaard og Nina Jensen S II. Dagmar Jørgensen S I, Bodil la Cour Pedersen Præp. Suppleanter: Birthe Kolind S III, Gunnar Knudsen S II,

Jens Jacobsen S I, Georgia la Cour Pedersen Præp.

SPORTSUDVALG: Formand: Jacob Schmidt S III, endvidere Oxe Pedersen, Bjerre og Elinor Rasmussen S III, Gunnar Knudsen, Povl Müller, Bent Liengaard, Nina Jensen S II.

LANDSRAADSREPRÆSENTANT: Høgh S III, Ras Overgaard S II, Suppleant: Birthe Kolind S III.

REVISORER: Povl Larsen S III (Genvalg), Kragelund S I.

STIFTSREDAKTØR: Kragelund.

Lørdag 18. Dec. 43: Folkedans. Aftenen blev som altid under Sven Gammelgaards Ledelse festlig og lærerig.

Lørdag 8. Jan. 44: Peter Nissen Hansen S IV b indledte en Diskussion over Emnet: »Er Synd en Realitet eller en religiøs Opfindelse«. Der blev ikke megen Diskussion, da Emnet ikke gav særlig Anledning dertil.

Lørdag 15. Jan. 44: Stiftende Generalforsamling for Tønder Statsseminariums Grænseforening. Inden Generalforsamlingen tog sin Begyndelse holdt Seminarielærer Claus Eskildsen et Foredrag om Grænseforeningens Opgaver, samt gav et Rids af Nationalitetskampen. Dernæst talte Politifuldmægtig Bøving om Grænseforeningens Arbejde. Til Bestyrelsen valgtes: Ole Juul-Pedersen S IV a, Th. Nørrelund Laursen S IV b, Johan Jørgensen S III, Tage Hasberg S II, Sandal S I og Brøndsted Præp.

Lørdag 29. Jan. 44: Bo Rud fra Askov, der var en meget nær Ven af Kaj Munk, fortalte paa en udmærket

Maade om dennes Maal her i Livet, hvad han kæmpede og døde for, samt beskrev nogle af Hovedpersonerne i Kaj Munks Dramaer. Senere paa Aftenen læste Rud »Før Cannæ« samt nogle af Kaj Munks Digte. Det var en udmærket Aften, og der var fuldt Hus.

Lørdag 5. Febr. 44: »Hvem ved Hvad?« En af de morsomme Lørdagsaftener, med fuldt Hus og højt Humør. S IV a gik af med Sejren.

Lørdag 12. Febr. 44: Grænseforeningens første Møde. Pastor Nielsen fra Højer talte om sit Virke og sin Medleven i Grænseegnens Brydninger i de 24 Aar siden Afstemningen i 1920.

Lørdag 11. Marts 44: Trods mange Vanskeligheder i Begyndelsen lykkedes det alligevel de to Ledere Lillian Kjær S II og Øvelsesskolelærer Povl Larsen at vise to gode Gymnastikhold. Denne Opvisning var kun en foreløbig Afslutning, idet begge Holdene skulde deltage i Amtsoptøjet. Ved det efterfølgende Kaffebord oplæste Kragelund »Stiften«.

Lørdag 18. Marts 44: Aftenen begyndte med en Film, som var tilsendt os fra Foreningen »Norden«. Filmen hed »En Dag paa Hindsgavl« og viste Lærere fra hele Verden samlet til et Møde paa Hindsgavl. Derefter holdt Juul-Andersen fra Askov et glimrende storpolitisk Foredrag. Han redegjorde for Fronternes daværende Stilling, og fremsatte dernæst paa Grundlag af de forskellige krigsførende Landes krigsmæssige Fornødheder og Beholdninger nogle Formodninger om, hvordan Krigen vilde udvikle sig i den nærmeste Fremtid. Med særlig Interesse

omtalte han Ruslands Fredstilbud til Finland, Finlands Svar og Aarsagen til dette. Senere besvarede Juul-Andersen Spørgsmaalene: Kunde Finland have undgaaet denne Krig? samt Italiens Betydning. Det var en af de helt gode Aftener, og Tilslutningen var kolossal.

Torsdag 23. Marts 44: Seminarielærer Graugaard holdt et Grammofoncauseri over nyere danske Kompositioner.

Det har været stærkt diskuteret indenfor Seminariet, om vi under de herskende Forhold kunde holde Aftenfester med Dans, men Resultatet er blevet, at Seminariets traditionelle Række af Fester er gennemført, dog under ret stilfærdige Former.

Festerne.

Landsbylærerfesten Søndag den 21. November 1943.

Fjerde Klasses Landsbylærere var som sædvanlig indbudt, men til Trods for at der var 60 Elever, beløb Lærerantallet sig til højst 5!! Efter Forstander Bredsdorffs Velkomsttale blev Ordet givet til Hr. Graugaard, der med sine Musikere og Koret viste, hvad Efteraarets Arbejde havde resulteret i. Efter Kaffen holdt Forstanderen et kort Foredrag om Johs. Ewald i Anledning af 200-Aars Dagen for Digterens Fødsel d. 18. Nov., og Magister Rahr supplerede Foredraget med Oplæsning af nogle af Ewalds Digte og Brudstykker af »Levned og Meninger«. Saa tog Hr. Graugaard og hans Orkester atter fat, og Slutningsnummeret var »Urpremiere« paa en Miniature-Suite for Horn og Strygere, komponeret af Hr.

Graugaard. Forsamlingen applauderede kraftigt, og Orkestret hyldede deres Dirigent og Komponist med Touche.

Novemberfesten 27. Nov. 43:

Denne Fest indledtes med Underholdning af Amatørmusikere her fra Seminariet. Derefter var der Bal.

Tirsdag d. 21. Dec. 43: Julefesten begyndte som sædvanlig i den nye Gymnastiksal. Inden Tæppet gik for Komedien havde den nye Formand Ordet for at udnævne Thomas Lauridsen (Studius) til Æresmedlem af Foreningen som Tak for det store Arbejde, han har udført som Foreningens Formand i 4 Aar.

Der blev i Aar opført en russisk Komædie fra 1836 af Gogol og instrueret af Forstanderen. Stykket hed »Revisoren« og Skuespillerne var: Helge Christensen, Gæa Hansen, Niels Chr. Bille, Gøsta la Cour, Poul Therchildsen S IV, Bodil Christensen, Poul Larsen, Ejnar Diderichsen, Chr. Lund, Birthe Kolind, Merete Sieverts S III, Anker Pedersen S II, Gunnar Kragelund S I. Soufflør var Ras Overgaard S II, og Dekorationerne var udført af Aase Danild S II. I Mellemakterne spillede Seminariets Orkester under Ledelse af Hr. Graugaard: A. F. Boieldieu: Ouverture »Den hvide Dame«, Ej. Alnæs: Pramdragerens Sang, Fr. Schubert: Militærmarch, L. Boccherine: Menuet, Fr. Lehar: Vals af »Greven af Luxemburg«.

Efter denne morsomme Komædie samledes vi i Festsalen omkring Kaffebordene, der var smukt pyntet med Lys og Gran. Diderichsen spillede paa Orglet. Forstanderen holdt Jule-

talen og Koret fremførte Julekanta-ten. Endvidere talte Magister Rahr, og Forstanderen tog Afsked med Frk. Juhl, der drog op til sine Drømmes »Sloth«.

Fredag 11. Feb. 44: Traditionen tog Seminariet med Forstanderen sin Vintervandring ud ad Sommerdiget, og over Kornved hjem ad Haderslevvejen. Sneboldene fløj om Ørerne paa os og heller ikke Lærerne gik Ram forbi.

Lørdag 26. Feb. 44: Fastelavnsfesten begynder med Folkedans i Festsalen. Udsmykningen, der var lavet af Aase Danild S II, bar Præg af, at det var Skudaar, idet der ned fra Loftet hang en Overdaadighed af Handsker, Maaner, Stjerner, ja endog Høns. Tøndeslagningen fik et meget festligt Forløb, idet Tønden var oversprøjet med Knaldperler. Kattedronke blev Bille S IV. I den ny Gymnastiksal blev der drukket Kaffe, og derefter opført »Pyramus og Thisbe« fra Shakespeares »En Skærsommernatsdrøm«. Rollerne var besat af Gøsta la Cour, Thomas Nørrelund, Herluf Bech, Claus Nielsen S IV, Poul Larsen S III og Kragelund S I. Derefter fortsatte Dansen i Festsalen til Kragelunds 3-Mands Orkester. Stemningen var ualmindelig høj, ja saa høj, at Kragelund maatte opgive at skaffe sig Ørenlyd til Oplæsningen af »Stiften«. Kattedronken uddelte Huer, og Gæa Hansen og Th. Nørrelund udførte i Tyrolerdragter et udmærket Stepnummer.

Søndag 5. Marts 44: Afslutningen paa Aarets musikalske Arbejde formede sig i Aar som en musikalsk-liturgisk Gudstjeneste i Tønder Kirke, under Medvirken af Seminariets Kor og

Orkester. Orkestret spillede Symfoni i C-Dur af C. Ph. E. Bach samt en Suite af H. Purcell. Blandet Kor sang den gamle Salme »Hører til, I høje Himle« af Goudimel og to Motetter af Knud Jeppesen: »Hvad er et Menneske?« og »Herre, hvor ere mine Fjender mange«.

Højdepunktet i Gudstjenesten var imidlertid, da de kvindelige Seminarieelever og 2 Solister, Bente Granzow og Fru Nissen, akkompagneret af et lille Orkester sang »Stabet Mæter«. Den gamle Messe fyldte med sine skønne Klange det store Kirkerum, der var fyldt til sidste Plads.

Hr. Graugaard har med dette vist, at han sætter sig høje Maal, men han har ogsaa vist, at han kan magte dem, idet dette middelalderlige Værk, som er forfattet af Jacopone da Todi med Musik af G. B. Pergolese, ingenlunde er nogen let Opgave at gaa i Gang med.

Koncerten blev gentaget ved en Aftenfest paa Seminariet den 9. Marts, samt ved Gudstjenesten i Løgumkloster Kirke den 12. Marts, og denne sidste Opførelse var vel nok en endnu større Oplevelse for os, end den første Opførelse i Tønder Kirke. Bagefter var vi Gæster ved et overdaadigt Kaffe bord i Forsamlingshuset. Her, hvor der blev holdt diverse Takktaler af Provst Schülein, Forstander Bredsdorff, Hr. Graugaard og Bente Granzow, overrakte sidstnævnte paa IV Klassernes Vegne Hr. Graugaard en Taktstok.

Derefter blev vi kørt tilbage til Tønder i 3 Rutebiler, som ved en særlig Gunstbevisning fra Politiets Side var stillet til Raadighed for os.

Lørdag 19. Aug. 44: Mimsefesten var i Aar meget vellykket. En »Praktik-

time« med en Mims som Praktikant og nogle Seminarieelever som Børn vakte vild Jubel. Efter Kaffen og den sædvanlige Dusdrikning havde vi et fornøjeligt Bal.

Tirsdag 26. Sept. 44: Med stor Spænding havde vi i Aar set hen til Sportsfesten med Haderslev. Saa usikre som Forholdene var paa dette Tidspunkt, maatte vi regne med en Aflysning lige til det sidste. Men endelig oprandt Dagen. Det var Haderslevs Tur til at komme herover, og Tilslutningen var stor, idet ikke mindre end 66 havde meldt deres Ankomst.

Dagen forløb ualmindelig godt ude paa Sportspladsen, idet Tønder Piger og Drengene begge vandt Atletikken og Boldspillet. Spændingen og Begejstringen kulminerede ved Stangspring, da vi først Dagen før havde faaet opøvet 3 Mand til at stille i denne Disciplin. Stor blev Overraskelsen, da Bjerrum endog naaede at besætte Andenpladsen. Tønders bedste Mand i de forskellige Øvelser blev iøvrigt i Højdespring: Ph. Carstensen Nr. 1 1,62 m. Kuglestød Ph. Carstensen Nr. 3 9,73 m (største Længde 9,89 m), 400 m Løb Bent Liengaard, Nr. 1., 57, 1 Sek. (Nr. 2 og 3 ogsaa Tønder) 100 m Løb Bent Liengaard, Nr. 1, sammen med en fra Haderslev i Tiden 12,3 Sek. Diskoskast: Borge Tofterup, Nr. 2, 27,45 m (største Længde 30,30 m) Længdespring: Bent Liengaard Nr. 3, 5,55 m (største Længde 5,85 m) Spydkast: Poul Müller Nr. 1, 38,90 m, 1500 m Løb: Kold Olesen, Nr. 1, 4,39⁶ Sek. (Nr. 2 og 3 ogsaa Tønder) 4 × 100 m Stafet. Tønder 50,9 Sek. Haderslev 51,5 Sek. Stangspring: Bjerrum Nr. 2, 2,60 m) højeste Spring 2,90 m).

I Pigernes Atletik blev Elinor Rasmussen S IV, Nr. 1 i alle 4 Øvelser, Højdespring 1,41 m, 60 m Løb 8,7 Sek., Spydkast 22,17 m, og Længdespring 4,53 m.

Resultaterne i Boldspil blev:

Dreng:

Haandb.: Haderslev-Tønder I: 4-12

Haandb.: Haderslev-Tønder II: 3-8

Piger:

Haandb.: Haderslev-Tønder I: 2-4

Haandb.: Haderslev-Tønder II: 1-4

Fodbold: Haderslev-Tønder 0-1

Langbold: Haderslev-Tønder 11-47

Om Aftenen var der Kaffe bord i Festsalen og Bal i Tegnesalen. Ved Kaffe bordet underholdt hver Klasse med en Sketch, og et Orkester, hvis Medlemmer var Nonner fra Klostret, spillede Nonnens Bøn paa Violin og Redekam.

Sommerens Sport var ved at-drukne en Overgang, men Vejret var da nogenlunde hæderligt til Haderslev-festen. Derimod er det gaaet ud over Klassekampene, som ikke blev gennemført til Finalen hos Pigerne. Ikke desto mindre har der været stor Tilslutning til Idrætsmærkeprøverne, og følgende har bestaaet:

S IV.

Bodil Christensen, Ellen Hansen, Elinor Rasmussen, Knud Bjerre, Helge Møller Christensen, Siegfred Christensen, Povl Larsen, Gunner Oxe Pedersen, Jacob Schmidt, Børge Tofterup.

S III.

Inger Christensen, Sara Møller Frederiksen, Nina Jensen, Inger Nielsen, Johannes Holdt, Gunnar Knudsen, Bent Liengaard, Verner Lorentzen, Povl Olesen Müller, Frede Kold Olesen, Ras Overgaard, Anker Pedersen, Laust Thiesen.

S II.

Grethe Hansen, Inger Hansen, Marie Jensen, Helga Kjær, Ane Kath. Larsen, Else Møller, Kamma Møller, Poul Bjerrum, Hans Sandal.

S I.

Helga Christensen, Else Hansen, Aase Rattenborg, Poul Brøndsted, Kaj Christoffersen, Hans Johansen, Jørgen Snefttrup, Jørgen Tomsak.

Præp.

Aksel Andersen, Anders Sørensen, Niels Thomsen.

Tønder Statsseminariums Grænseforening.

Lørdag den 15. Januar 1940 stiftede 60 Elever paa Tønder Statsseminarium en Ungdomsforening med Navnet »Tønder Statsseminariums Grænseforening«.

Foreningen staar direkte under Grænseforeningen, Sønderjyske Forningers Fællesraad, og har som Formaal at udbrede Kendskabet til samt Forstaaelsen af Danmarks sønderjyske Livssag blandt Landets vordende Lærere og at støtte det kulturelle Arbejde saavel Syd som Nord for Grænsen. Dette søger vi fremmet ved Samarbejdet med danske Lærere paa begge Sider af Grænsen, ved Foredrag, Udflugter m. m.

Det kulturelle Arbejde Nord for Grænsen har vi i det forløbne Aar støttet paa den Maade, at vi har besøgt følgende Forsamlingshuse i Amtet: Rudbøl, Rørkær, Burkal, Emmerke, Daler, Sød og Tønderhus, hvor vi har underholdt med forskelligt, saasom Heibergs »Nej«, Concert, Sang, Oplæsning, Lysbilleder, Folkedans o. m. a. Det har altid været vellykkede Aftener, hvor Seminariets Elever har faaet deres Kendskab til den sønderjyske Befolkning uddybet betydeligt, ikke mindst ved den Indkvartering, der i flere Tilfælde har fulgt med ved vore Besøg i Grænsebyerne.

Desuden har vi selvfølgelig haft en Række Foredragsaftener paa Seminariet, hvor der altid bliver talt af Folk, der har et virkeligt Kendskab til Grænseforholdene.

Paa denne Maade mener vi at være i Stand til at hjælpe Sagen og Grænseforeningen bedst hernede, eftersom det jo kun vilde nytte lidet at vente økonomisk Støtte til det nationale Arbejde fra Seminarieelevernes Side. Saa godt som alle Seminariets Elever staar som Medlemmer af Foreningen (i alt ca. 140). Kontingentet er 1,00 Kr. aarligt, heraf gaar 20 pCt. til Hovedkontoret og 50 Øre til Maanedstidningen »Grænselandet«, hvorefter Styrelsen kun har 30 Øre pr. Medlem til Administration af Foreningen.

Det har vist sig, at der virkelig er Interesse for dette nationale Arbejde hos Seminariets Elever, og større vil den utvivlsomt blive den Dag, Grænserne atter aabnes, og vi kan faa Lov at besøge vore Landsmænd Syd for Grænsen; thi vort Motto skal nu som i Fremtiden sammen med Landets øvrige Grænseforeninger være Minister Neergaards Ord til de danske Sydslesvigere i 1920:

»I skal ikke blive glemt«.

JOHAN JØRGENSEN.

Hvad nyt i Tønder ?

Tønderegnen er vist det roligste Hjørne i Landet. Vi kender meget lidt til Sabotage; politiske Mord og Clearing-Mord og lignende er ukendte i hele Sønderjylland. Vi har en Del Overflyvninger, men ikke særlig ofte Luftalarm. Arrestationer er derimod velkendte

I Løbet af 1944 er 10 To-Familiers-Huse blevet færdige ude ved den nye Kaserne, og der er bygget ikke saa faa Huse ved Punchevejen. Disse Partier vil virke fremmed paa dem, der har været borte fra Tønder i nogle Aar. Ved Leos Allé er der bygget nogle Huse til Politibetjente.

I Løbet af Aaret har vi haft en større Ildebrand, idet Brdr. Tygesens

store Lager og Butik gik op i Luer Natten mellem den 19. og 20. Sept.

Fra Seminariet: Magister Rahr har været syg fra Sommerferien Aaret ud (Galdestenslidelse, Gulsot og Sukkersyge) Vikar fra Sommerferien til Efteraarsferien: Højskolelærer cand. mag. Jørgen Jessen, Danebod, fra Efteraarsferien til Juleferien: Magister Schouby. — III. Seminarieklasser havde i Aar Lejrskole paa Rønshoved Højskole.

Fra Øvelsesskolen: Tilgangen til 1. Klasse var saa stor, at der blev indrettet 3 Klasser. Ny ansatte Lærere: Carsten Eskildsen, Tønder, Elisabeth Matthiesen, Bovlund, og Langkilde, Slagelse.

E.

Siden sidst . . .

Bryllupper.

Inger Holting (41) og cand. mag.

Hans Rahbek.

Magna Lorange (41) og Jørgen Juul (41).

Ib Knudsen (42) og Else Skriver (42).

Elisabeth Bøgh (40) og Politibetjent Nielsen, Ballum.

Marinus Skovenborg (40) og Frk. Nielsen, Nøvling.

Hans Bøgh (43) og Frk. Anni Wintther, Bredebro.

Poul Buus (43) og Marie Skøtt Mikelsen (43).

Vagn Oudrup (43) og Frk. Erna Haahr, Tønder.

Birthe Sand (44) og Realskolelærer Jacobsen, Ringe.

Thomas Svendsen (43) og Frk. Karen Eriksen, Almsted, Als.

K. Schlein Andersen (43) og Frk. Bodil Stenholt, Flensborg.

N. Chr. Bille (44) og Frk. Oda Tønder, Tønder.

Vagn Rasmussen (44) og Frk. Vibeke Kruuse, Sønderborg.

Georg Berggren (42) og Bente Granzow (44).

Margrethe Verner (42) og Landmand Peter Lauridsen.

Jørgen Grønbjerg og Hilda Thomsen (42).

Forlovelser.

Karen Thomsen (41) og stud. agr. Hardy Knudsen.

Carsten Eskildsen (38) og Dorthe Sørensen (44).

Claus Bøgen (44) og Lærerinde Frk. Petersen, Abild.

Herluf Bech (44) og Sygeplejeelev Frk. Kirsten Søndergaard, Aabenraa.

Gøsta la Cour (44) og Anna Sørensen (44).

Else Jørgensen (42) og Karl Gjelstrup.

Knud Nielsen (44) og Frk. Hulda Christensen, Jejsing.

Jacob Lassen (44) og Elinor Rasmussen (S IV).

Regnar Ommen (44) og Frk. Marie Nissen, Rødekro.

Aarskursus.

Magdalene Bossen (44) Skolekøkken.

Gæa Hansen (44) Skolekøkken.

Anni Iversen (44) Gymnastik.

Jacob Lassen (44) Gymnastik.

Vagn Rasmussen (44) Gymnastik.

Ansættelser m. m.

28 Fru Eli Nielsen, f. Israelsen, fast ansat i Odense.	38 Iwan Waage Jensen, fast Vikar ved den Classenske Legatskole, København.
28 Mads Bergmann, lægeautoriseret Talelærer 1944.	38 Sophie Petersen, fast ansat i Sønderborg.
29 Erik Larsen, Førstelærer i Dier-næs, Fyn.	39 Dorthe Dam, f. Poulsen, Time-lærerinde i Hasseris.
30 Thorvald Engsted, Førstelærer i Rønnebæk.	39 Frida Græsholm, Vikar i Holte.
31 Else Frost, Lærerinde i Kvær.	39 Johannes Hjorth, Lærer ved Cen-tralskolen i Hovebjerg-Ganslev.
33 Leo Novrup, Førstelærer i Staus-hede.	39 Helge Ovesen, Lærer i Hou.
33 Lilly Schmidt-Nielsen, f. Kahr, fast ansat ved Jonstrup Øvelses-skole.	39 Christine Petersen, Skolekøkken-kursus paa Lærershøjskolen.
35 Inger Johanne Jepsen, f. Schrø-der, Timelærer i Løgumkloster.	40 Christian Andersen, Lærer i Ve-ster Sottrup.
35 Elisabeth Matthiesen, Timelærer-inde ved Øvelsesskolen i Tønder.	40 Inger Henriksen (f. Novrup), Timelærerinde i Lemvig.
36 Kurt Behrens, Lærer ved den tyske Skole i Sønderborg.	40 Morten Henriksen, fast ansat i Lemvig.
36 Arthur Petersen, Enelærer i Ra-gebøl.	40 Signe Petersen, f. Henriksen, knyttet til Duborg Skolen, Flens-borg.
36 Lydia Jørgensen, Lærerinde i Ulkebøl.	41 Johannes Brønholt, Førstelærer i Humle.
36 Mikkel Præstiiin, Førstelærer i Arrild.	41 H. Frees, Fængselslærer i Ny-borg.
37 Aage Mikkelsen, fast ansat i Horsens.	41 Ebba Gammelgaard, fast ansat i Varde.
38 Laurids Enevoldsen, Enelærer i Herringe, Fyn.	41 Poul Graversen, fast ansat i Ud-byover.
38 Carsten Eskildsen, Timelærer ved Øvelsesskolen i Tønder.	41 Olaf Hansen, Timelærer i Has-seris.
38 Vagn Frederiksen, Vikar i Taa-strup.	41 Kirsten Jørgensen, fast ansat i Lindemark.
38 Jørgen Hansen, Lærer i Hjerp-sted.	41 Annelise Kaarsbøl, fast ansat i Silkeborg.

- 41 Christian Lorenzen, fast ansat i Stubbæk.
- 41 Cille Madsen, fast ansat i Lejre.
- 41 Hans Novrup, Timelærer i Esbjerg.
- 41 Kristine Pahuus, Aspirant i Enelærerembedet i Hovslund.
- 42 Georg Berggren, Vikar i København.
- 42 Knud Hermannsen, Timelærer i Frederikshavn.
- 42 Peter Ingwersen, Lærer i Tølløse.
- 42 Else Jørgensen, Aspirant i Ansager.
- 42 Aage Kiilerich, Lærer i Vejen.
- 42 Ib Knudsen, Timelærer i Løgumkloster.
- 42 Tage Lassen, Aspirant i Enelærerembedet i Bajstrup.
- 42 Erika Nissen, Aspirant i Nybøl.
- 42 Niels Holger Rasmussen, Bogø Realskole, Bogø.
- 42 Vilhelm Rasmussen, Aspirant i Sommersted.
- 42 Ingvarth Schultz, fast ansat i Ballum.
- 42 Else Skriver, Timelærerinde i Løgumkloster.
- 42 Hilda Thomsen, Aspirant ved Hønning Forskole.
- 42 Margrete Verner, Aspirant i Ørso.
- 42 Erik Wiene, Vikar i Københavns Omegn.
- 42 Herbert Wilhelmsen, Broager Realskole.
- 43 K. Schlein Andersen, Vikar i Esbjerg.
- 43 Niels Bastian, Vikar i Huholt.
- 43 Aage Bjerrum, Lærer ved Stenlille Realskole.
- 43 Hans Bogh, Lærer ved Aalestrup Realskole.
- 43 Jørgen Bogh, Lærer ved Skanderborg Realskole.
- 43 Poul Buus, Vikar ved Nykøbing Mors Skolevæsen.
- 43 Else Fonager, Vikar ved Esbjerg Skolevæsen.
- 43 Claus Færgemand, Lærer ved »Ansgarskolen«, Slesvig.
- 43 Gerhard Hansen, Vikar ved den tyske Skole i Sønderborg.
- 43 Sigrid Hansen, Timelærerinde ved Nyrup Skole, Tikøb.
- 43 Gudrun Helbo, Vinterlærerinde i Øse ved Varde.
- 43 Valdemar Jensen, Vakancelærer ved Hygil Skole, Ejstrupholm.
- 43 Hans Jensen, Vikar i Rejsby.
- 43 Harald Mark Petersen, Realskolelærer i Ullerslev.
- 43 Knud Bang Mikkelsen, Timelærer i Varde.
- 43 Marie Skøtt Mikkelsen, Vikar i Nykøbing Mors.
- 43 Hans Nielsen, Vikar i Øsby, Haderslev.
- 43 Inger Nielsen, Aspirant ved Bjørnlund og Rosenby Skoler.
- 43 Hans Obling, Vikar ved Esbjerg Skolevæsen.
- 43 Vagn Oudrup, Vikar i Vejle.
- 43 Lise Remfeldt, Aspirant i Horbelev.

43	Birthe Sand, Lærerinde ved Ringe Realskole.	44	Claus Nielsen, Vikar i Sønderborg.
43	Kjestine Schmidt, Aspirant i Logumkloster.	44	Holger Petersen, Vikar i Skærbæk.
43	Viggo Schött, Vikar ved Esbjerg Skolevæsen.	44	Ole Juul Pedersen, Vikar ved Haslev.
43	Else Svendsen, Aspirant i Vilsbæk, Kliplev.	44	Aase Slottboe, Hindholm Kostog Realskole, Fuglebjerg.
43	Sara Villumsen, Vikar ved Københavns Skolevæsen.	44	Hans Thygesen, Skærbæk Realskole.
43	Christa Vodder, Aspirant i Ravsted.	44	Jens Wind, Vikar i Vester Sottrup.
43	Inger Nørgaard, Lærerinde ved Marie Mørks Skole, Hillerød.	44	Helge Andersen, Vikar i Fredericia.
43	Thorvald Sinning, Lærer ved Vesterlund Efterskole.	44	N. Chr. Bille, Tinglev Realskole.
44	Hilmar Andersen, Vikar i Frederikshavn.	44	Herluf Bech, Thorkildstrup Ungdomsskole.
44	Andreas Andresen, Vikar i Iller, Broager.	44	Christian Boisen, Vikar i Burkal.
44	Dorothea Büchert, Duborgskolen, Flensborg.	44	Sv. E. Christensen, Skolehjemmet, Vedskær.
44	Claus Bogen, Vester Vedsted Efterskole.	44	Henry Fredberg, Vinterlærer.
44	Helge Christensen, Vikar i Kolding.	44	Ellen Brünfeld, Aspirant i Lysabild.
44	J. Damgaard Christensen, Vinterlærer i Plougstrup.	44	Gunnar Oehlenschläger Hansen, Haslev Højskole.
44	Lisbeth Hansen, Duborgskolen, Flensborg.	44	Hans Th. Hansen, Saustrup Børnehjem, Holstebro.
44	Erik Henriksen, Vikar i Aastrup pr. Haderslev.	44	P. Nissen Hansen, Vikar i Skærbæk.
44	Fritz Carl Jacobsen, Vikar i Lydersholm, Jejsing.	44	Christa Jacobsen, Vikar i Mjolden.
44	Krohn Jensen, Vikar i Viborg.	44	Georg Johannsen, Vikar i Ellum.
44	Olav Jensen, ved en Ungdomsskole paa Sjælland.	44	Grethe Jürgensen, Aarsvikar i Uge.
44	Thomas Lauridsen, »Reballegaard« ved Horsens.	44	Gravers Holger Lauridsen, Vinterlærer i Stadil.
		44	Thomas Nørrelund Lauersen, Uldum Højskole.

44	Gøsta la Cour, Maler i Hillerød.	44	Henry Fredberg, Vinterlærer i Vestergaardsdal pr. Borris.
44	Marie Madsen, Aspirant i Krogsbølle.	44	Carl Gjelstrup, Hanning.
44	Knud Nielsen, Vikar i Mygind.	44	Find Skovdal, Høng Landbrugsskole.
44	Regnar Ommen, Rens Efterskole.	44	Kamp Jensen, Vostrup, II Del af Askov Sløjd.
44	Andreas Philippsen, Vikar i Mjøs.	44	Else Lorenzen, Realskole i Aalborg.
44	Emma Steffensen, Vikar i Haderslev.	44	Holger Petersen, Borg pr. Bredebro.
44	Anna Sørensen, Aarsvikar i Burkal.	44	Poul Therkildsen, Børnehjem Sjælland.
44	Dorthe Sørensen, Aarsvikar i Brande.	44	Signe Skov, Egebjerg pr. Horsens.
44	Børge Bauning: II Del af dansk Skolesløjde.	44	Andreas Philippsen, Mjøs pr. Rodekro, fra 1. Jan. Bolderslev.

Aarskriftets Redaktion:
Jens Lampe, Claus Eskildsen og Orla Lundbo
(for førstnævnte har Folmer Novrup
fungeret som Vikar).

Aarskriftets Omslag er skaaret i Linoleum
af Carl Knudsen, der sammen med Carl Tønder har Ansvaret
for Skriftets øvrige Snit og Tegninger.
Redaktionen takker dem hermed
for velvillig Bistand.

Garderobe modtages til
**kemisk Rensning og
Farvning**

Indleveringssted for Tøj til Vask

Enkefru Wilkens

Østergade 50

GRAND-CAFÉ

Byens hyggeligste og mest moderne
Etablissement

KONCERT og DANSANT

Billigste Priser God Betjening

Anbefaler mine Lokaler til Foreninger,
Møder og Fester

Meinert Lützen . Richtseng 27 . Tlf. 511

SEMINARIST

Brugte Reoler, Skriveborde o.l.

faas bedst og billigst hos

MØBALLE

Skibbrogade 12

Telefon 626

Det rigtige Snit!

Den gode Forarbejdning!

Skræddersyede Herreklædninger og
Damekostumer faas bedst og billigst fra

SKOVSKRÆDDERFORRETNING

Richtsenggade 9-11

Seminaristhuer . Klædninger presses
og reparerer

TØNDER

Foto-Atelier

Georg Hansen

Vestergade 37

Telefon 388

**Tønder Væve-
og Tilskærerskole**

Elever modtages

Statsunderstøttelse kan søges

Vestergade 6 . Telefon 352

RADIO

Rasmussen

GRUNDLAGT 1923

Østergade 9 Telf. 501 Tønder

J. N. JEFSEN, BOGHANDEL

Telefon 341

TØNDER

Storegade 5

M.C. *Christiansen*

HOTEL TØNDERHUS

Danskhedens nye Borg

Chr. Rasmussen

Telefon 662

Musikalier
og Streng
Grammofonplader

Radiocentralen

Torvet . Telefon 320

Ingeborg Jacobsen

TØNDER

Broderi og Tegnestue

Tønder Kniplinger

De bedste Møbler
faas hos

H. O U T Z E N

Vestergade 37 Telefon 81

Besøg

HOTEL TØNDER

Telefon 130

W. Chr. Timm

Vestergade 10

Billigste Udsalg af
Foto og Lædervarer

Film fremkaldes og kopieres

Storegades Farvehandel

P. CARSTENS

Telef. 368 . Telef. 368

*Farver, Tapeter, Guldlister
Penster, Tuber og Farvelader*

Tøj modtages til
kemisk Rensning

Blenners

Dampvaskeri

Østergade 37 . Telf. 398

Vi drikker Kaffen hos

„Vor Bager“

Hvis Skoene vil trække Vand,
saa gaa til **Wegner**
straks paa Stand.

Han ordner dem for dig
med Glæde,
saa aldrig mer' de trækker Væde
Østergade 4

Køb Deres Møbler hos

V. Jensen

Vestergade 79 v. Posthuset

Jacob A. Bødewadts Eft.

Indehaver: F. Bødewadt
Telefon 128

GULD SMED

Kunsthåndværk og Keramik

Indramning af **Billeder**
bedst og billigst hos

Glarmester Bohde
Østergade 20 Tønder

Foto-Studie
H. Büchard
POLYFOTO

Det største Udvalg i
Vine og Spirituoser

hos
C. F. STRØH'S EFTFL.
ved A. Nissen

M. E. Lytzen
CYKLEFORRETNING

Cykler reparereres
Hurtigst / Bedst / Billigst
Popsengade 1 . Tønder

Nic. Andresen

Telefon 172 Tønder Telefon 172

Isenkram
Alt i Sportsartikler

Radio-Laboratoriet

M. Lehmann Poulsen

Seminarister!

Aftryk og Forstørrelser
faas bedst i

Fotohuset

August Müller
Vestergade

De sidste Nyheder i
Kjoler, Overtøj og Lingeri

findes altid i
DAMEHUSET

Vestergade 23

Ure, Guldvarer og Optik

H. Petersen

Vestergade 31 . Telefon 313

H. Hansen

BAGERI OG CONDITORI

Østergade 24

„Gritzner“

Cykler og Symaskiner
faas kun hos

J. Langfritz

Østergade 43 . Telefon 228

Køb Deres Brændsel i

Winkels
Brændselsforretning

Østergade 62 . Telefon 436

TRYKSAGER

af enhver Art

**Tønder
Amts
Centraltrykkeri**

Tønder Aarvog 1944 Kr. 2,00
Morten Kamphøener: Møllens Røst Kr. 5,50
N. M. Carlsen: Et vestslesvisk Smaakaarshjem Kr. 5,00

Faas i enhver Boghandel

Bogforlaget GULDHORN . Tønder

Østergades Ur- og Guldsmedeforretning

ved **A. SØRENSEN**

bedes erindret ved Indkøb og Reparationer
Spec.: FORLOVELSESRINGE . OPTIK
Seminariets Leverandør i over 40 Aar

Pensionatet

Østergade 29

C. Feddersen

Sagelmager & Polsterer

Vestergade 66

Tønder Mejeri

Telefon 186

Seminariets Barber

I. Hansen

Østergade 55

DAGBLADET

»**Sønderjyden**«

BLADET
med den lokale
NYHED

K Ø B saavel som **S A L G**

af brugte Bøger

altid fordelagtigt i

Elevforeningens Boghandel

Køb Deres **Brød**
til Kaffen hos

J. Straagaard

Vestergade 38 . Tlf. 470

Køb
Manufakturvarer
hos

Ehm Christensen

Storegade 12 . Telefon 143

Støt Byens Industri

D R I K

Tønder Øl

Heinr. Nissen

Bog-, Kunst- og Papirhandel
TØNDER

Indramning af Billeder — Bogbinderi

Hans Matthiesen

VESTERGADE 7

anbefaler

alle Kolonialvarer
Sydfrugter

Drik Tygesens

Kornkaffe

Den fineste Erstatning for Kaffe
Alt til Tørkostere.

Thomas Tygesen
v. Seminariet

*Det største Udvalg
i Dame- og Herrekonfektion*

faas hos

Brødrene Tygesen

Telf. 286 Tønder Telf. 662

P. L. Dinsen

Brændselsforretning

Mellemgade 5 Telefon 116

TØNDER

Tønder

Fiskeforretning

Storegade 3

Telefon 606

I Herre- og Drengetøj
finder De altid de rigtige Ting i

Herre-Huset

Christian Petersen

Tønder

Restaurant

Schweitzerhalle

J. Larsen . Telefon 455

Chr. Schwennesen

Fotografisk Atelier og Fotohandel

Multifoto

Telefon 336

Vestergade 6

Al Fotografering og alt Amaterarbejde udføres

